

Kraina Popradem opasana

PIWNICZNA-ZDRÓJ
MIASTO I GMINA

* * *

*Ziemio piwnicańsko - nopiykniejsy w świecie
haftuwany kwietnom tęcom zielony gorsycie
spod kozuska dorni bijo źródło serca
do Poprodu siwego jak łocy dziewczęcio
w warkoc pól jarcanyf wplotos modre stązki
na ramieniu gór kładzies biołyf chmur łoktuski
strojno zwonka kwieciem trześni korolami
to jak młode dziopie pomykos z sarnami
to jak staro babka grzejes ściyżek kości
łocy chołp kryjes gontami wypatrujes gości
przed wychodem słonka śpiywos rannem ptoskiem
jak wieczór dzień kono gasis w wodzie blaski
staleś równo piykno cy wiosna rozkwito
cy lato urodne drzymie w kłóskaf zyta
cy jesień łogniska poli nad bukami
zima łokienecka stroji paprociami*

*zasiotaś sie w sercu przystoniutaś łocy
w usy włotaś posum lasów na ubocy
choćby mie los stela wyrwoł z korzyniami
to ptoskiem tęskności - wróce sie z chmurami*

Wanda Łomnicka-Dulak

MIASTO I GMINA
PIWNICZNA-ZDRÓJ

Kraina Porządkiem opasana

Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Publikacja została opracowana na zlecenie Miasta i Gminy Piwniczna - Zdrój.
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi IV LIDER
Działanie 4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

PIWNICZNA-ZDRÓJ 2015

Szanowni Państwo

Bywają krainy rozległe i bogate, położone w centrach nie tylko geograficznych, ale i zainteresowania wielu ludzi. Bywają krainy maleńkie, skromnie wciśnięte pomiędzy większych sąsiadów, ale tak różnorodne, że zapadają głęboko w serce. Taka właśnie jest Piwniczna-Zdrój – ziemia nadpopradzka.

Tutaj można wypoczywać, korzystać ze szczególnego mikroklimatu, przepięknego i niepowtarzalnego krajobrazu, z bogatych zasobów leczniczych wód mineralnych, odkrywać przeszłość zawartą w dokumentach historycznych i pamiątkach kultury zarówno duchowej jak i materialnej. Poza tym o każdej porze roku mogą Państwo aktywnie spędzać czas wędrując po ciekawych szlakach turystycznych i rowerowych, uprawiając sporty zimowe, korzystając z bogatej oferty stacji narciarskich.

Do Piwnicznej-Zdrój wraca się chętnie, aby przypomnieć sobie jej walory krajobrazowe, klimatyczne i swoisty spokój. Wraca się by posłuchać szumu Popradu, sfotografować górski potok czy ciekawą formę skał, niezwykle drzewo, rzadko występującą roślinę. Po wraca się, by zobaczyć, co się zmieniło. Bo to miasto nie tylko pełne wspomnień, ale godne dobrej przyszłości.

Mam nadzieję, że publikacja którą oddajemy do Państwa rąk, posłuży w bliższym poznaniu naszej miejscowości, sprostą Państwa oczekiwaniom, spotka się z życzliwym odbiorem i zachęci do odwiedzenia Piwnicznej-Zdrój – ziemi nadpopradzkiej.

Serdecznie zapraszam

Zbigniew Janeczek

Burmistrz Miasta i Gminy
Mayor of the Town and Commune

Dear Readers,

There are vast and rich lands, situated in the centres not only geographical, but also of interest of many people. There are lands tiny and modestly squeezed between larger neighbours, but so diverse that they fall deep in the heart. Such is Piwniczna-Zdrój – the Poprad land.

Here you can relax, enjoy a special microclimate, beautiful and unique landscape, rich resources of mine-ral waters, explore the past in the historical documents and cultural relics both spiritual and material. In addition, any time of year you can actively spend time wandering through interesting hiking and biking trails, doing winter sports and taking advantage of the wide range of ski resorts.

People return to Piwniczna-Zdrój with pleasure to recall its scenic landscape, climate and peculiar calmness. To hear the swoosh of the Poprad river, take a picture of a mountain stream or an interesting form of rock, an unusual tree or a rare plant. They go back to see what has changed. Because this town is not only full of good memories, but worthy of a good future too.

I hope that the publication we put into your hands will serve closer understanding of our village, will meet your expectations and that it will meet with the friendly reception and will encourage you to visit Piwniczna-Zdrój – the Poprad land.

You are cordially invited,

W ramionach Beskidu

Wanda Łomnicka-Dulak

In the arms of the Beskid

Są krainy maleńkie skryte w cieniu potężniejszych sąsiadów, ale w swoim położeniu – przepiękne. Niemal w centralnej części łuku Karpat, w sercu Beskidu Sądeckiego leży Piwniczna Zdrój, górskie miasto, bo powyżej 700 m n.p.m. położone jest 30% jej obszaru, (a lesiste zbocza wznoszą się od 357 do ok. 1140 m n.p.m.). Miasto niezwykle, rozdzielone wodami Popradu, połączone klamrami mostów, jeszcze z echem przewoźnika, położone w nadpopradzkiej dolinie i na zboczach pasma Radziejowej i Jaworzyny. Tu jakby były dwa serca źródeł i potoków wypływających spod Rogacza i Kicarza. Takie górskie położenie wpływa na klimat; w okolicach Suchej Doliny określany jako alpejski. Granice administracyjne biegną wzdłuż cieków wodnych i grzbietów górskich. Urozmaicone sąsiedztwo to Spisz słowacki, pagórki i skały Pienin, rycerskie krajobrazy, przełęcze schodzące ku Łabowej i góry zamieszkiwane do 1947 r. przez Łemków. To ziemia od wieków otulona mgłami i legendami w ramionach Beskidu, w widłach trzech rzek: Kamienicy, Dunajca i Popradu. Kraina harmonijnie wpisana w przestrzeń górskiego świata. Jedna z pereł w koronie gór. Niezwykłość położenia można dostrzec z Kicarza, czy z punktów widokowych na Węgielniku i wieży na Eliaszówce.

There are tiny regions, hidden in the shadow of more powerful neighbours, but superb in their location. Almost in the centre of the Carpathians arc, in the heart of the Beskid Sadecki, lies Piwniczna Zdrój, a mountain town because 30% of its area is located on 700 m above the sea level, and the woody slopes rise from 357 m to about 1140 m AMSL. A remarkable city, separated with waters of Poprad, joined with bridges, with the echo of the carrier - located in the Poprad valley and on the slopes of two slopes of Radziejowa and Jaworzyna ranges. Here, there are two hearts of springs and streams beating, having their source in Rogacz and Kicarz. Such mountain affects the climate in the Sucha Dolina area known as the Alpine climate. Administrative boundaries run along watercourses and mountain ridges. Varied neighbourhood is Slovak Spiš, hills and rocks of the Pieniny mountains, Rytro landscapes, mountain passes descending into Łabowa direction and mountains resided until 1947 by Lemkos. It is the land for centuries wrapped up in mists and legends in the arms of Beskid, in the fork of three rivers - Kamienica, Dunajec and Poprad. Land harmoniously set in the space of the mountain world. One of the pearls in the crown of mountains. Extraordinary character of location of Łabowa can be seen from Kircarz or view points on Węgielnik or from an observation tower on Eliaszówka.

Z Popradem płyną dzieje...

Wanda Łomnicka-Dulak

History flows along with Poprad...

Poprad, prawieczna rzeka, wpisana w historię piwnicznańskiej ziemi poprzez wieki. Kiedyś niosła tratwy i drewno splawiane przez flisaków. Niesie teraz szumy i potoki czasu; trzeba tylko posłuchać odgłosów historii. Historii sprzed milionów lat, z okresu wypiętrzania i fałdowania gór, gdy rodziły się Karpaty i Beskid Sądecki. Gdy w odwiecznych puszczech pojawił się człowiek, wdzierał się w ich zieloną cichość. Historia Piwnicznej poczyną się od słów króla Kazimierza Wielkiego, który 1 lipca 1348 roku w Krakowie wydał pozwolenie na lokację miasta na surowym korzeniu w miejscu zwanym Piwniczna Szyja - sądeckiemu mieszczaninowi Hanko. Zwiększenie Popradu między górami, nie tylko dało nazwę miastu i było korzystne ze względów obronnych, ale też powodowało problemy osadnicze. Jednak miasto położone na szlaku handlowym, obdarzane przywilejami przez kolejnych królów – rozwijało się. Przez wieki utrzymało prawa miejskie, chociaż przeżywało klęski najazdów, pożarów, powodzi, epidemii a nawet głodu. Pod koniec XVIII w. Wybudowano nową szkołę, szpital, tracz, papiernię, świdernię, wodę ujęto w drewniane rury. Jeśli dodamy folusz, ceternię (cysterne), młyny na

Poprad, the immemorial river inscribed in the history of the Piwniczna region through the centuries. Once, it used to bring wood rafts and wood floated by rafters. Currently it brings breathes and streams of time; you need only listen to the sounds of history. A story of hundreds of millions of years, during the uplift and folding of the mountains, when the Carpathians and the Beskid Sadecki were born. When men appeared in primordial forest, they started to break into its green silence. History of Piwniczna begins with words of the King Casimir III the Great who issued permission for the location of the city on the raw root in a place called Piwniczna Szyja - to Hank the burgher on 1 July 1348 in Cracow. The Poprad narrowing between the mountains not only gave the name to the town and was beneficial for defensive reasons, but also resulted in settlement problems. However, the town situated on the trade route, granted with privileges by successive kings - was developing. Over the centuries, it maintained the civic rights although it experienced invasions, fires, floods, epidemics and even starvation. In the late eighteenth century, a school, a hospital, a lumber mill, a paper mill, a water pipe workshop was built, and water was diverted in wooden pipes. If you

Czerczu, bogate lasy z nadania królewskiego, to miasteczko było samowystarczalne. Od wieków góry wznosiły myśli ku Bogu, historia parafii sięga początków miasta, gdy nasi praojcowie wznosili świątynie drewniane. Obecny murowany kościół na wzgórzu powstał w latach 1880-86. Płynęły lata, płynęły dzieje, przeszła konfederacja barska, zabór austriacki, lata II Rzeczypospolitej; nadeszła II wojna światowa. Piwniczna była miejscem działań partyzanckich i przerzutów kurierskich – jako okno na wolny świat. Piękno krajobrazu, mikroklimat i odkrycie bogatych złóż wód mineralnych predestynowało ją do roli uzdrowiska i miasteczka turystycznego. Już na początku XX w. wytyczono pierwszy szlak turystyczny, w latach 30. zbudowano łaźienki mineralne, powstawały chóry, zespoły, kwitło życie kulturalne. Dziś pamiątki dawności oglądamy w Muzeum Regionalnym Towarzystwa Miłośników Piwnicznej - od tych najstarszych aktu założenia, kolejnych przywilejów, pamiątek historycznych, fotografii, zabytków kultury materialnej, sprzętów, narzędzi, wyrobów, strojów mieszkających tu górali po zbiory nowsze z okresu II wojny światowej. Unikatowy jest zbiór nart i sprzętu подарowany przez prof. Zygmunta Bielczyka. Oglądamy elementy tworzące barwny witraż dziejów tej nadpopradzkiej krainy. Została ona też spisana na kartach monografii, książek i albumów przez historyków i pasjonatów przeszłości. Od 24 lat historię zapisuje gazeta *Znad Popradu*. A Piwniczna dalej kulturą stoi, Regionalny Zespół *Dolina Popradu*, Orkiestra

add a fulling mill, “ceternia” tank, mills on Czercz, abounding woods from the royal grant, then the village was self-sufficient. For centuries, the mountains rose thoughts up to God. The history of the parish dates back to the beginnings of the town, when our forefathers were erecting wooden churches. The present brick church on the hill was built in 1880-86. Years went by, history happened, there was the Bar Confederation, the Austrian partition, the years of the Second Polish Republic, the Second World War. Piwniczna was a place for partisan activities and courier redeployment - as a window to the free world. The beauty of the landscape, microclimate and the discovery of rich deposits of mineral waters predestined Piwniczna for the role of a tourist resort and town. By the early twentieth century first tourist trail was marked out. In the 1930s the Mineral Baths were built, choirs and bands were formed, cultural life flourished. Today relics of antiquity can be seen in the Regional Museum of the Society of Piwniczna Friends - from the oldest ones: the founding act, successive privileges, historical memorabilia, photographs, material culture memorabilia, equipment, tools, products, costumes of highlanders living there, and later collections of World War II. Unique is a collection of skis and equipment donated by Mr Zygmunt Bielczyk. We look at elements constituting a colourful stained glass of history of this land located at Poprad. It was also written down on the pages of monographs, books and albums by historians and enthusiasts the past. For the last 24 years its history has been recorded by the newspaper *Znad Popradu*.

Strażacka, Orkiestra Mandolinowa *Echo*, rzeźbiarze, malarze, muzycy, silna grupa poetek – sławią urodę Nadpopradzia daleko poza jego granicami, zaś *Dni Piwnicznej, Wrzosowisko czy Koncert na 100 mandolin* a ostatnio *Nadpopradzkie Sobótki* wpisały się w kalendarz imprez Małopolski i przypominają, że w Piwnicznej z Popradem płyną już nowe dzieje... Choć dawność jeszcze wciąż odnajdujemy w odnowionej *ceterni* (cysternie), w historycznej aranżacji okopów na Węgielniku, w coraz bogatszych zbiorach muzealnych - to swoistą klamrę z nowością tworzą teraz także nowe mosty, drogi, place zabaw, świetlice, dom kultury. *Piwniczańskość* można odetchnąć w kawiarence w Rynku, zaś serdecznym i naprawdę głębokim zamyśleniom sprzyja zaplanowany na stoku i u podnóża kościelnej góry Plac Jana Pawła II położony u stóp Świętego Wędrowca.

And Piwniczna is still full of culture. The regional band Dolina Popradu, Firefighter's Orchestra, Echo Mandolin Orchestra, sculptors, painters, musicians, a strong group of poets praise the beauty of Poprad land far beyond its borders, whereas *Piwniczna Days, Wrzosowisko* or the *Concert on 100 mandolins*, and lately *Nadpopradzkie Sobótki* entered into the calendar of Lesser Poland events and remind us that new history flows in Piwniczna along with Poprad... Although one can find traces of *the old days* in the renewed *ceternia*, in historic arrangement of foxholes on Węgielnik and in richer and richer Museum's collections, there is a special link with *the new days* – seen in new bridges, roads, playgrounds, centres for children, a cultural centre. You can feel atmosphere of Piwniczna in the café at the market square, whereas John Paul II square located by the Holy Wanderer prompts sincere and really deep thoughts.

W góralskość wpisani

Wanda Łomnicka-Dulak

Highlander's spirit

Ziemia to ludzie... Kiedy ludzie w Piwnicznej poczuli swoją ziemię, swoją góralskość, kiedy poczuli się wrośnięci w nadpopradzką krainę, w której *hole sie styrmiom do nieba a Poprod zbiyro bystre potoki*? Kiedy ich tęskne śpiewy, wędrujące przełęczami nuty napęliły serca i wszczepiły w nich zamiłowanie do tańca? Pewnie pojawił się wtedy na progu *cholpiny* pierwszy *podłaznik*,

Land is the people... When people in Piwniczna felt their land, their highlander's spirit, when they felt rooted into Poprad land, where hole sie styrmiom do nieba a Poprad zbiyro bystre potoki? When did their longing chants, notes wandering through passes fill hearts and instil love of dancing in them? Perhaps it was when the first *podłaznik* appeared on the threshold of the *cholpa*, heralding good wishes for the

Widok znad Jarzębaków na południe, w oddali słowackie Góry Lubowelskie

View from above Jarzębaki to the south, Slovakian Lubovnianska vrchovina (Lubovinansky Mountains) in the distance

zwiastujący dobre życzenia na następne i *następne roki góralskiego łobycaju. Na scenście, na zdrowie, na to Boże Narodzenie, na ten Nowy Rok...* Przez wieki toczyły się roki obrzędowe w góralskim rytmie, rozpoczynane okresem świątecznym już 24 grudnia, bo właśnie Wigilia, jak mawiali górale od Piwnicznej *Wilijo*, była szczególnie ważnym wróżebnym dniem. Przez 12 dni poprzedzających Boże Narodzenie ludzie wróżyli pogodę. A w Wigilię domy przystrajano podłazniczką, na której wieszano *światy z oplatka*; potem choinką. Było dwanaście potraw i wróżby na urodzaj o zamążpójściu i w ogóle o powodzeniu; potokiem miało płynąć wino a *zywina* godać ludzkim głosem. Dzień kończył się śpiewem kolęd i pastorałek, wyjściem na *Pastyrke* i wizytą podłaznika. Boże Narodzenie świętowano rodzinnie, a w drugim dniu dzielono się radością podczas wizyt sąsiedzkich. W okresie świątecznym chodzili po domach kolędnicy z gwiazdą i z turoń i niekiedy z szopką. Po gościnnym *Zopuście*, przed *Popielcem*, w domach zjawiały się *zopuśne baby*, potem był czas autentycznego postu, tego duchowego i ludzkiego od pokarmów. Za to czas Świąt Wielkanocnych był czasem wielkiej radości, w Wielką Sobotę w koszach i w płachtach święcono niemal wszystko, co pojawiło się w Wielką Niedzielę na stole, pachniało jajkami i *świencionkom*, a Wielki Poniedziałek to dzień śmiguśny — czas polewania na szczęście. I tak płynął rok obrzędowy wyznaczany datami świąt; Matki Boskiej Zielnej, Siewnej, dniami prac polowych – a to kośby, zbiórki, inne roboty jesienne

following roki góralskiego łobycaju. Na scenście, na zdrowie, na to Boże Narodzenie, na ten Nowy Rok... For centuries custom years took place in the mountain rhythm. They started with the Christmas period on 24 December, since Christmas Eve - Wilijo - as Piwniczna highlanders said, was particularly important portentous day. For 12 days prior to Christmas Day, people predicted the weather. And on Christmas Eve houses were decorated with podłazniczka, on which hung światy z oplatka; then with the Christmas tree. There were twelve dishes and fortune-telling on getting married and in general on success, wine was to flow as a stream and zywina godać with human voice. The day ended with the carol singing, midnight Mass and the visit of podłaznik. Christmas Day was celebrated together with family, and on the second day everyone shared joy during neighbour visits. During the Christmas period, carollers walked from house to house with the star and turoń and sometimes with the crib. After welcoming Zopust, before Popielec, zopuśne baby appeared in the houses, then there was time of genuine fasting, spiritual and human one from food. Easter time was a time of great joy. On Holy Saturday, almost everything that appeared on the Easter Sunday table was blessed in baskets and sheets. The smell of eggs and świencionka filled the air, and Easter Monday was a śmiguśny day - time of pouring with water for good luck. And that is how the custom year flew by determined by dates of ceremonial feasts - Our Lady of the Herbs, Our Lady of the Sowing, and days of field work - kośby, zbiórki or other autumn works, or

czy posiadły. Płynął czas *od jarmarku do jarmarku*, okres pełen pracy, zbierania produktów na sprzedaż. Czas kowali, bednarzy, młynarzy, rękawiczników, *kiyrpcorzy* i łemkowskich druciarzy. Czas starych *chołp* i bielonych izb bogatych drewnem oraz wypieszczonych dłońmi sprzętów. Chwile, które minęły bezpowrotnie, bo przyszedł *czas-podłaznik* i wińszował - ...na ten nowy świat, który wdzierał się przełęczami i opłotkami, *drzewiane chołpy* zmieniał w murowane, echo pieśni chciał przegnać w leśną gęstwinę, język ojców spletał nowomodną mową. *Zręczniejsy* był jednak stary góralski podłaznik, to jego życzenia spełniły się, odtworzono dawne obyczaje, stroje, w muzeum ocalono całkiem spory zbiór sprzętów i narzędzi oraz wyrobów, na stołach *pachną placki pasterskie, cyr* i inne góralskie *jodło*, gwara wybrzmiewa w przysiółkach, a na scenie – dzięki *Dolinie Popradu* i ostatnio *Małym Piwniczkom, nuty i śpiywki* niosą się *syroko*, daleko *górolskie tańcuwanie* zachwyca nie tylko miejscowych i turystów, ale i jurorów na licznych festiwalach. Są więc w Piwnicznej złote serca, złote spinki i ciupagi wszelkiej maści i jest też umiłowanie dawności wszczepione w serca bijące w czardaszowym rytmie. Bo ciągle są tutaj górale piwniczańscy, zwani nadpopradzkimi albo (od barwy strojów) czarnymi, ludzie twardzi i honorni, miłujący ojcowiznę, od wieków w góralskość wpisani.

posiadły. Time went by from fair to fair, time full of work, cropping products for sale. Time of blacksmiths, coopers, millers, glove makers, kiyrpcorzy and Lemko tinkers. Time of old chołp and whitewashed chambers rich in timber and clay-fired furniture made by hand. Moments that have passed forever, because the time-podłaznik had come and congratulated - ...for this new world that was breaking through the passes and opłotkami, drzewiane chołpy changed into brick houses, it wanted to banish the echo of songs deep into the woods, the language of the fathers tangled with newspeak. Zręczniejsy, however, was the old highlander podłaznik. His wishes were fulfilled. Old custom and attires were restored, quite a collection of tools, equipment and products was saved at the museum, placki pasterskie, cyr and other highland jadło smell on the tables, dialect resounds in hamlets and on the stage - thanks to Dolina Popradu and recently Małe Piwniczki, nuty i śpiywki wafted syroko in the air, far away górolskie tańcuwanie delights not only the locals and tourists, but judges at numerous festivals. So, there are golden hearts, gold cufflinks and ciupagi of all sorts in Piwniczna, and there is also a love of antiquity implanted in the hearts beating in Csárdás rhythm. Because they are still Piwniczna highlanders here, called Poprad or black highlanders (due to the colour of clothes), people tough and honourable, loving their patrimony, for centuries set in the highlander spirit.

Widok znad Jarzębaków na zachód, w dole wieś Kokuszka

View from above Jarzębaki to the west, Kokuszka village in the bottom

Kraina zielonego ukojenia

Land of green solace

Barbara Paluchowa

W krajobrazie naszej ojczyzny, w odwiecznym teatrze pór roku, Beskid Sądecki tworzy przepiękną, bajecznie kolorową scenografię, a sztuka o cudzie przenikania się i współżycia roślinnych i zwierzęcych form przyrody, grana jest tu od niepamiętnych czasów. Wszak dzisiejsze skamieniałe drobiny bursztynu wyrzucone na plażę Bałtyku, są żywicznymi łzami sosen, modrzewi i świerków rosnących także tu, w Karpatach 30 milionów lat temu.

Scenografia okrytych puszcą bukowo-jodłową pasm Radziejowej i Jaworzyny Krynickiej zmienia się w ciągu dnia, zaskakując najbardziej wybrednych estetów. Latem, o świcie, polany Niemcowej, Parchowatki czy Pustej Wielkiej zatracone w nieprzeniknieniu mgieł, okrywają się migotliwym, drżącym płaszczem rosy. Około południa zamieniają się w płowe kobierce traw, przetykane ciemną zielenią krzewinek borówki, obsypanych bogactwem słodkich czarnych owoców, które tutejsi górale zwą jaframami. Kobierce przeplata szafir goryczki, żółto-złote bogactwo drobnych kwiatków dziurawcowego ziela, purpura pławiących się w zapachu kęp kwitnącej macierzanki, fioletowe wieżyczki storczyka–kukułki i białe zatrzesienie świetlika. Z głębi lasu dobiega stłumiony głos kukułki, orlika krzykliwego, monotonne stukanie dięciolich dziobów, a z butwiny na omszałe kamienie okryte gęstą siecią jeżyn, gramoli się czarnopomarańczowa salamandra plamista. Lis jak płomyk ślizga się rudym igliwkiem pomiędzy pniami świerczyny, by zapaść w pióropusze paproci. Wielopalczasty widłak pełzając tuli się do ziemi, a potężne korzenie starych buków podtrzymują stromiznę zboczy. Czasem z lasu niespodzianie wybiegnie łania z młodymi lub jeleni, by wieńcem rogów bósć błękit nieba.

A wokół górskie zbocza, polana nad polaną, kobierzec za kobiercem, na których pod mięsistymi kapeluszami ukrywają się prawdziwki, czekając na jesienny wysyp rydzów, podobnych do miedziaków, rozrzuconych w runie traw. Na przełęczu, gdzie ścieżki rozbiegają się na cztery strony zachwycenia, wiatr chłodną dłonią dotknie skroni wędrowców, złoży na ich czołach delikatny pocałunek.

A kiedy lato zejdzie ze sceny, jesień zmienia scenografię na czerwonożółtą, przyda brązom buczyny miedzianych blasków. Zimą góry zastygną w biel ciszy zakłète, by z nastaniem wiosny rozjarzyć się jaskrawą zielenią brzoźowych i bukowych liści, obsypać świeżością zawiłców i młodych traw.

I tak nieprzerwanie, dzień po dniu, trwa fascynujący spektakl aż po noc, która zamienia polany w srebrne blachy wykute blaskiem księżyca. Okrywa lasy granatową chustą ciszy. Wszystko co żyje, zapada w sen, jedynie sowy w bezszelestnym locie będą polować na świt.

In the landscape of our homeland, in the eternal theatre of seasons, the Beskid Sadecki creates beautiful and fabulously colourful stage scenery, and the art about the miracle of pervading and coexistence of plant and animal forms of nature is played here from time immemorial. After all, today's fossilized amber debris washed up on the Baltic beach are resinous tears of pines, larches and spruces growing also here in the Carpathian Mountains 30 million years ago.

The scenery of the Radziejowa and the Jaworzyna Krynicka ranges covered with beech and fir forest changes during the day, surprising even the most demanding aesthetes. In the summer, at dawn, Niemcowa, Parchowatka or Pusta Wielka clearings lost in impenetrable mists are wrapped up with the flickering and trembling dew cover. Around noon they turned into flaxen carpets of grass, interwoven with dark green shrubs of blueberries, sprinkled with the richness of sweet black fruit, which local Highlanders call bilberries. Carpets are interwoven with sapphire gentiana, yellow-gold small flowers of hypercium herb, purple of bathed in the scent of clumps of flowering thyme, purple western marsh orchid turrets and white wealth of eyebrights. Other white and cream butterfly-orchid lures with sweet scent at the edge of the forest, to shady places. From the depths of the forest is reaching muffled voice of the cuckoo, lesser spotted eagle, monotonous tapping of woodpecker's beak, and from raw humus black and orange fire salamander clambers on the mossy stones covered with a dense network of blackberries. The fox as a flame slides on reddish needles slipping between the spruce trunks to disappear in the fern plumes. Multi-palmate creeping cedar nestles to the ground and enormous roots of old beeches support steepness of slopes. Sometimes suddenly a doe with the young ones or a deer runs out of the forest to gore with his horns the blue rim of the sky. Wild boars, lynxes, wildcats and single wolves stay away from the trails. They tread their own secret paths in the backwoods.

Enthusiasts of captivating beauty can admire mountain slopes, clearings, carpets of flowers, where under the fleshy hats boletus is hiding, waiting for the autumn crop of saffron milk caps, similar to the coppers, scattered in the undergrowth of grasses. At the pass, where the paths diverge at the four corners of delight, wind touches and gently kisses the foreheads of wanderers with its cold hand.

And when the summer steps down from the stage, autumn changes the scenery into reddish gold, adds copper blazes to brown beeches. In winter, white mountains freeze enchanted with while silence to brighten with green birch and beech leaves, sprinkle with fresh anemones and young grasses with the break of spring.

And so incessantly, day after day, a fascinating spectacle lasts to the night that turns clearings into silver plates engraved with silver moonlight. Covers forests with dark blue cloth of silence. Everything alive falls asleep, only owls in soundless flight hunt for the dawn.

Tęsknota za domem pachnącym żywicą

Longing for resin-scented house

Barbara Paluchowa

W wielu z nas drzemie ukrywana na dnie serca tęsknota za przyjaznym ciepłym domem, wzniesionym z drewnianych bali. Kto miał możliwość mieszkania lub czasowego przebywania w takim domu, ten wie, dlaczego czuł się w nim spokojnie i bezpiecznie. Dom z drewna to przecież część lasu — miejsca schronienia i ostoja dla wszystkiego, co w lesie żyje. A przecież „homo carpatus” też kiedyś wyszedł z leśnych ostępów jodłowo-bukowej puszczy.

W Piwnicznej i jej okolicach jest jeszcze sporo domów pachnących żywicą, począwszy od prostej góralskiej chołpy, po pensjonaty i wille, niektóre dobrze zachowane, zamieszkałe do dzisiaj i te inne, popadające w ruinę.

O ile chałupy były tu od zawsze, to pensjonaty zaczęto budować w latach 20. i 30. ubiegłego wieku, kiedy ozdrowieńcza mocklimatu i sława piwniczańskiej wody mineralnej z pierwszego odwiertu przyciągała tu coraz więcej letników, głównie z Krakowa i Lwowa.

Rosły drewniane wille w pobliżu źródła i w promieniu kilku kilometrów. Najstarsze w mieście to: *Góralka, Marylka, Burmistrzówka, Pszczółka*, okazały budynek Domu Wczasów Dziecięcych wzniesiony z drewna jodły syberyjskiej i inne nienazwane. Budowali je tutaj dla swoich rodzin bogaci urzędnicy i prawnicy. Na lotniska trwające 3-4 miesiące zjeżdżały rodziny z dziećmi, niańkami, kucharkami i służbą. Pensjonaty wzorowane na modnym willowym budownictwie szwajcarskim miały charakterystycznie ścięte na szczytach dachy i bogato szklone werandy, gdzie spożywano posiłki i wypoczywano w deszczowe dni. Obudowa balkonów pod tzw. „jaskółkę” charakteryzowała się fantazyjną ciesielką wykonaną przez tutejszych uzdolnionych cieśli.

Wszystkie z zachowanych budynków mają doskonałe proporcje. Lekkie bryły odznaczają się prostotą, dobrym smakiem, elegancją i dopracowanymi szczegółami. Jednak wiele sędziwych budynków w zaciszach zdziczałych ogrodów, pośród równie starych jak one drzew, kończy z wolną swój żywot. Wielka to szkoda, bo te domy, przeważnie o ciemnych elewacjach, przy wykończonych pstrokatym tynkiem nowych budynkach wyglądają jak dystygowane damy przy podkuchennych.

Jeszcze w blasku zachodzącego słońca błysną setką werandowych szybek lub przyciągną uwagę ażurową wycinanką balkonowej balustrady. Jeszcze zadziwią wycarowaną z drewna wstążką, która związana w kokardę, łączy słupy nośne, przeszłość z dniem dzisiejszym, jeszcze..., ale odchodzą, bezpowrotnie odchodzą... pachnąc żywicą.

In many of us lies hidden at the bottom of heart longing for a friendly, warm house, built of wooden logs. Who had the opportunity to live or temporarily stay in such a house knows why they felt calm and safe in it. A house made of wood is in fact a part of the forest - a place of refuge and sanctuary for all that lives in the forest. And yet „homo carpatus” also once came out of the backwoods of fir-beech forest.

In Piwniczna and its surroundings there are still a lot of resin-scented houses, ranging from simple highland „chołpa” (cottage), guest houses and villas, some well-preserved, still inhabited, and other falling into disrepair.

While the cottages have always been here, the guest houses were built between 20s and 30s of the last century, when the salutary power of the climate and Piwniczna mineral water from the first borehole attracted here more and more holidaymakers, mainly from Cracow and Lviv.

Wooden villas grew near the spring and within a radius of several kilometres. The oldest in the city are: *Góralka, Marylka, Burmistrzówka, Pszczółka*, grand building of Dom Wczasów Dziecięcych (Children Holiday House) built of Siberian fir wood and other unnamed houses. Rich officials and lawyers built them here for their families. Families with children, nannies, cooks and servants came for holiday lasting 3-4 months. The guest houses modelled on the fashionable Swiss villa buildings had characteristically steep roof tops and richly glazed verandas, where holidaymakers had their meals and rested on rainy days. Gallery-type balcony enclosure was characterized by fanciful structural work executed by local skilled carpenters.

All of the surviving buildings have the perfect proportions. Lightweight blocks are characterized by simplicity, good taste, elegance and sophisticated details. However, many venerable buildings in the retreat of gardens run wild, surrounded by equally old trees, slowly end their lives. This is a great pity, because these houses, usually with dark elevations, look next to the finished with motley plaster new buildings as distinguished ladies next to kitchen-maids.

Even in the glow of the setting sun they will shine with hundreds of veranda panes or attract the attention with openwork cut-out balcony railings. They will still bewilder with conjured up wooden ribbon, which tied in a bow, connects supporting poles, past and present day, still ... but they disappear, irretrievably disappear ... resin-scented.

Barbara Paluchowa

o zdrowie i siłę...

After health and strength...

Czy można nie zakochać się w Beskidzie Sądeckim, w dolinie Popradu, w lasach Radziejowej?

Pytanie takie uznałoby co najmniej za nietaktowne ci najwierniejsi górom, którzy żyć bez nich nie mogą,

Can one not fall in love in the Beskid Sadecki, the Poprad valley, the Radziejowa woods?

Such a question would be found at least as tactless by those most faithful to the mountains. Those who

skoro wielu z nich, rok w rok, od kilkudziesięciu lat wraca, aby wędrując od szczytu do szczytu, z przełęczy na przełęcz, w zaciszne dolinki i kotlinki, nasycić się nimi i nacieszyć.

Na szlakach, rozbiegających się gwiazdźście jak sznurki z zawiązanego w Piwnicznej węzła, można spotkać całe rodziny, od dziadka po wnuczkę, grupy młodzieży, studentów, zakonników oraz samotnych pięknoduchów z nieodłącznym aparatem fotograficznym w dłoni.

Szlaki o niezbyt wysokim stopniu trudności prowadzą ku Szczawnicy do doliny Białej Wody, ku krynickim Huzarom, na Łabowską Hałę, na Wielki Rogacz, do Wysowej... długo można by wymieniać. Z 460 kilometrów szlaków w Beskidzie Sądeckim w Piwnicznej jest 136 km szlaków pieszych - PTTK i lokalnych, 90 km tras rowerowych i 49 km tras narciarskich. Jesteśmy podwójnie bogaci: w granicach miasta mamy 69 % lasów, dających ogromne ilości tlenu, gęstą sieć ścieżek i ścieżynek.

Oprócz górskich wędrówek, także prawie dwugodzinny spływ łodziami niesionymi bystrym nurtem malowniczego przełomu Popradu, przysparza wiele emocji. Podobnie jak spływ kajakami, pontonami i na deskach SUP. Inną atrakcją jest jazda konna. Na Zapopradziu czekają osiodłane łagodne konie, których dosiadanie jest ogromną atrakcją, szczególnie dla dzieci.

Zimą z ośnieżonych stoków stacji narciarskich Wierchomla, Suche Doliny czy Kokuszki można poszusować na nartach (działa kilkanaście wyciągów narciarskich), a także na nich pobiegać pętlą ok. 5 km trasy biegowej na Obidzy. Na nartach mogą biegać wszyscy, od maluchów po seniorów.

Ale Piwniczna-Zdrój to także wielki spaceriak. Miejsc, gdzie nogi poniosą, jest tu sporo: bulwary nad Popradem – z lewego brzegu rzeki, gdzie usytuowano boisko sportowe, skate-park i pole namiotowe malowniczym mostem łukowym można przejść do dzielnicy zdrojowej, na Zawodzie, teren ściśle uzdrowiskowy z Leśnym Parkiem Zdrojowym, Parkiem Zdrojowym przy Pijalni wód mineralnych, ciągami spacerowymi przy ulicach: Kościuszki i Gąsiorowskiego. Piękną trasą rekreacyjną pójdziemy w Parku św. Kingi w Głębokiem. Odpocząć można w altanach i miejscach na grill, jakie znajdują się przy ścieżkach. Dla ceniących sobie większy wysiłek, latem organizowany jest Marsz I Bieg Piwniczanki, a zimą Bieg Popradzki na nartach. Nowa i nowoczesna hala sportowa zaprasza do rozgrywek, a kąpielisko na Radwanowie przyciąga latem tłumy spragnionych kąpiei wodnych i słonecznych.

Po cudownym zdrowym zmęczeniu przychodzi pora na mocny sen. Miejsc noclegowych jest pod dostatkiem: w czterogwiazdkowym hotelu nad Popradem w dzielnicy Hanuszów, w 2 hotelach w Suche Dolinie i Wierchomla, kilkudziesięciu ośrodkach wypoczynkowych, gospodarstwach agroturystycznych i w wielu domach - pensjonatach z pokojami do wynajęcia. Można też wynająć z całości jeden z pięciu domów. Specjalistyczne

cannot live without them since many of them, year after year, from decades, go back there to wander from peak to peak, from pass to pass, through secluded valleys to feast their eyes on the beauty of the landscape.

On the trails, diverging as star-like strings knotted in Piwniczna node, one can meet the whole families, from grandpa to granddaughter, groups of young people, students, monks, couples in love with each other and hiking, lonely aesthetes with ever-present camera in hand.

Routes with not very high degree of difficulty lead to Szczawnica in Dolina Białej Wody (White Water Valley), Huzary peak in Krynica, Łabowska Pasture, Wielki Rogacz peak, Wysowa village ... and many more. There are 460 kilometres of trails in the Beskid Sądecki. In Piwniczna alone there are 136 km of hiking trails - PTTK (Polish Tourist Country-Lovers' Society) and local, 90 km of cycling routes and 49 km of skiing slopes. We are doubly rich: within the city limits we have 69% of forests, giving huge amounts of oxygen, a dense network of paths.

In addition to mountain hiking, nearly two-hour rafting on boats floating on a rushing mountain stream through the picturesque Poprad gorge also causes a lot of emotion. As well as canoeing, pontoon rides and surfing on "SUP" surfboards. Another attraction is horseback riding. In Zapopradzie are waiting saddled horses mounting of which is a huge attraction, especially for children.

In winter, you can schuss (there are over a dozen ski lifts) and run down from snow-covered slopes of ski stations of Wierchomla, Sucha Dolina or Kokuszki. Before the 2011/2012 winter season, a loop of about 5 km cross-country trail on Obidza was given to use. Anyone can run on skies, starting from young children to seniors.

Piwniczna-Zdrój also constitutes a great place for walking. There are many places to go for walking: boulevards along the Poprad – along its left bank, where sports grounds, skate-park, and tent camps are situated, one can cross a picturesque bridge and go to the spa part of the town – Zawodzie – which is an area of strictly spa character with Leśny Pakt Zdrojowy, Park Zdrojowy at Mineral Water Pump House, or on pathways at Kościuszki and Gąsiorowskiego streets. A recreational route in St. Kinga's Park in Głębokie is also very beautiful. For active people there is a Piwniczański running competition in summer organised and Popradzki running on ski competition in winter. New, modern sports hall invites for matches and the bathing water attracts people yearning for swimming and sunbathing during summer.

After a wonderful healthy fatigue, it is time for a fast sleep. Accommodation is in abundance: in 4-star hotel at Poprad in Hanuszów area, in 2 hotels in Sucha Dolina and Wierchomla, dozens of recreation centres, agritourism farms and in many houses - boarding houses with rooms to rent. You can also hire one of five houses. Specialised beauty

leczenie - zabiegi i dietę – oferują ośrodki wypoczynkowo-lecznicze: sanatorium *Limba* i OLW *Smrek*. Do wyboru, do koloru i na każdą kieszeń.

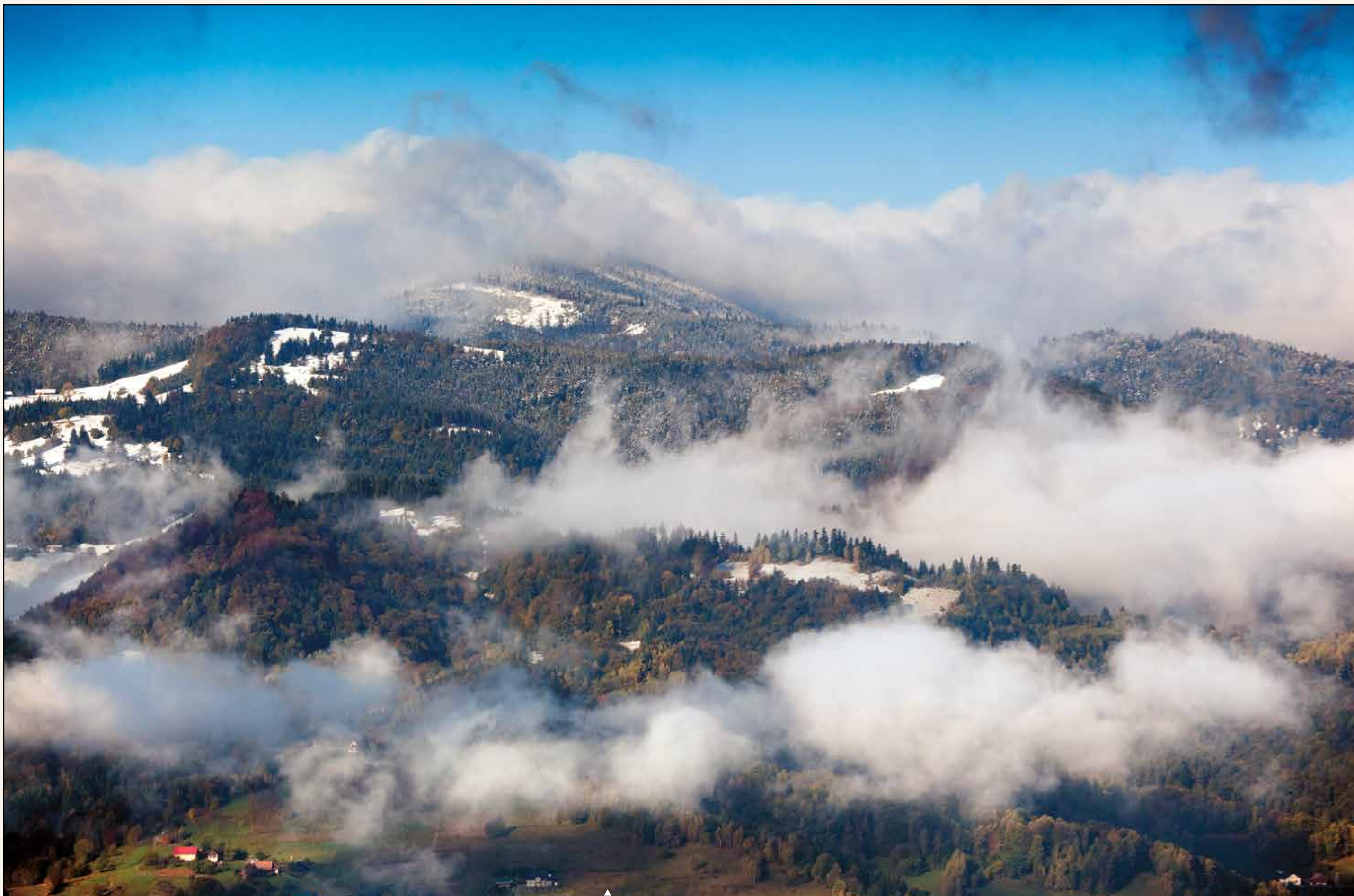
Oddaleni od zdyszanego pędzącego świata, odgro-dzeni od niego ścianą gór, strzeżeni przez wierną armię drzew, możemy skupić się na wyprawie po zdrowie i siłę. Gościnny i szczodry Beskid Sądecki, bez względu na porę roku, zawsze sprawiedliwie obdarowuje mieszkańców i przybyszów odrobiną swej mocy i szerokim oddechem wolności.

and diet treatments are offered by leisure centres: *Limba* and OLW *Smrek* sanatoriums. There are plenty affordable options to choose from.

Far from breathless speeding world, separated with mountain wall, guarded by loyal army of trees, we can focus on the expedition after health and strength. Hospitable and generous the Beskid Sądecki, regardless of the season, always justly bestows upon residents and visitors a bit of its power and a wide breath of freedom.

Złota jesień popradzka w okolicach Wierchomla •
Golden Poprad autumn near Wierchomla

Mgły w masywie Radziejowej • Mists in the Radziejowa massif

Wysokogórskie pastwisko na Cichoniówce • High mountain pastures on Cichoniówka

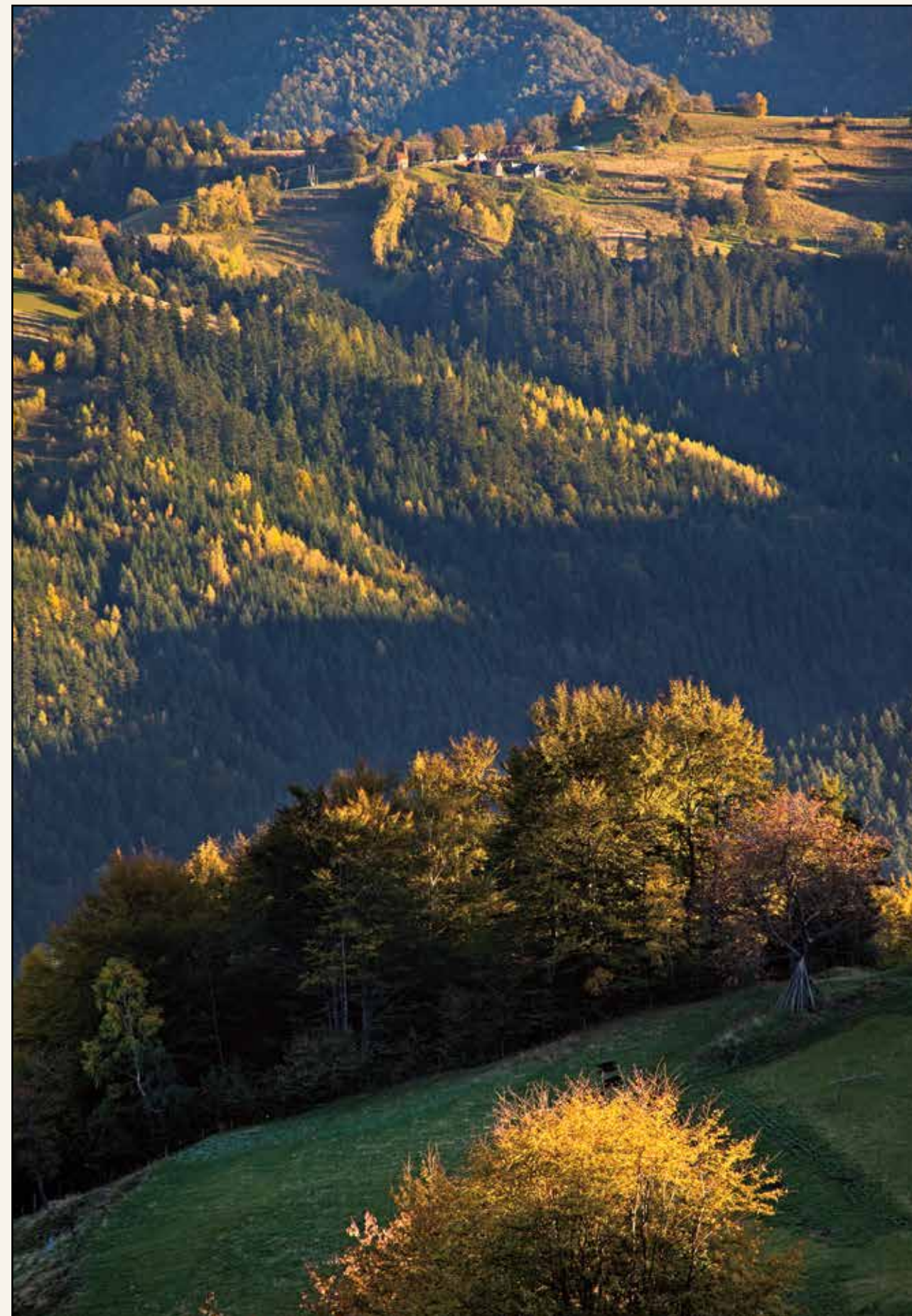
*Oznaki nadchodzącej zimy na Kamiennym Groniu • Signs of the coming winter on Kamienny Groń
Dom na Bziniakach. Opał na zimę i swoiste „ocieplenie” budynku • House in Bziniaki.
Firewood for the winter and peculiar “insulation” of the building*

*Zimowy widok na dolinę Popradu znad kokuszczańskich Roztok. W głębi Tatry •
Winter view of the Poprad valley from above Roztoka in Kokuszka. Tatra Mountains in the depth*

Kopy siana na Piwówarówce • Stacks of hay on Piwówarówka
Widok na Kiczorę z Łazów • View of Kiczora from Łazy

Widok z Niemcowej na Piwówarówkę • View from Niemcowa on Piwówarówka

Widok z Podbukowca na dolinę Czercza i Pasmo Jaworzyny Krynickiej •
View from Podbukowiec on the Czercza valley and the Jaworzyna Krynicka Range

Zmierzch nad Popradem w okolicach Piwnicznej z Kamiennym Groniem na horyzoncie •
Twilight over Poprad near Piwniczna with Kamienny Groń on the horizon

Poprad w okolicach Hanuszowa • Poprad near Hanuszów

*Piwniczańskie osiedla Łomnickie i Borownice niemal u podnóża Tatr •
Łomnickie and Borownice estate in Piwniczna almost at the foot of the Tatra Mountains*

*Na horyzoncie Jaworzyna Kokuszczańska znad Popradu w Piwnicznej •
On the horizon Jaworzyna Kokuszczańska from above Poprad in Piwniczna*

*Zabytkowa cysterna (ceternia) na piwniczańskim Rynku •
Historic “ceterni” tank on the Piwniczna Market*

*Dni Piwnicznej na piwniczańskim Rynku. Widok z lotu ptaka •
Piwniczna Days on the main square seen from bird's eye view
Budynek Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Muzeum Regionalnego •
The Town-Community Culture Centre building and the Regional Museum Building*

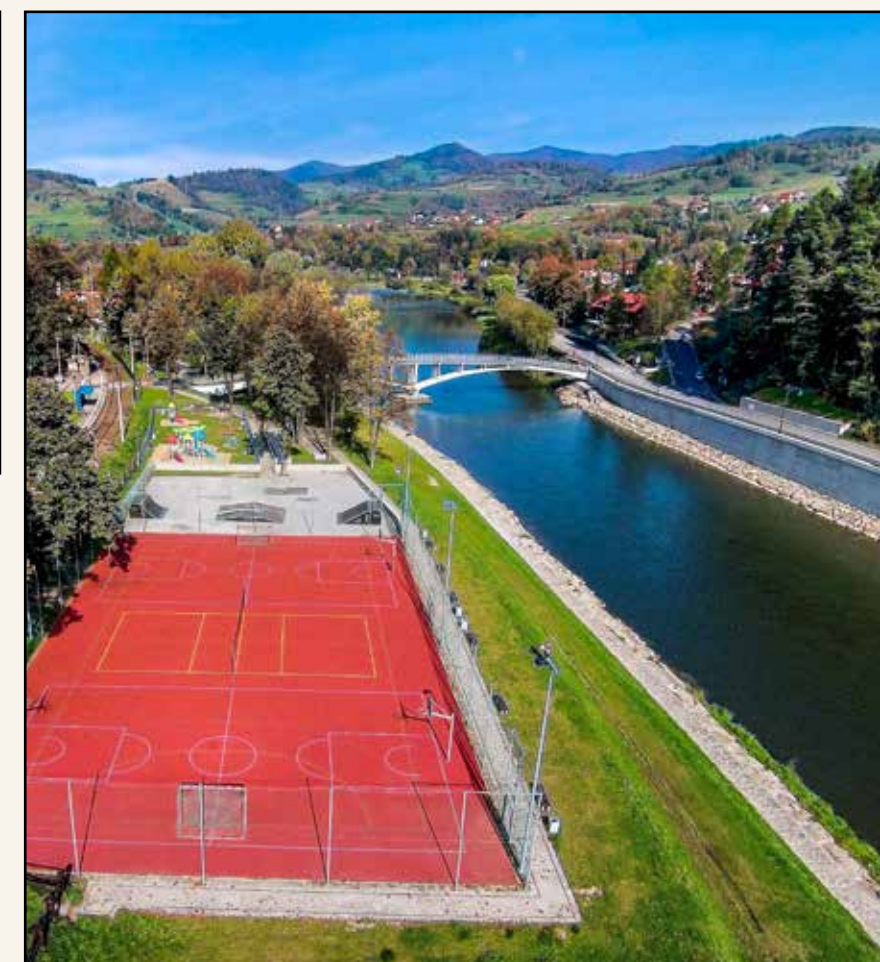

Cykliczna impreza w kalendarzu sportowym Piwnicznej-Zdrój - Bieg Piwniczanki •
A regular event in a sport calendar of Piwniczna-Zdrój - a running competition
Na piwniczańskim Rynku • At the Market in Piwniczna
Zrewitalizowane bulwary nad Popradem • Revitalised boulevards along the Poprad
The bank of the Poprad river has always marked roads to Piwniczna •

Panorama Piwnicznej z Kosmydli • Panorama of Piwniczna from Kosmydli

Pomnik upamiętniający ofiary II Wojny Światowej • Monument commemorating the victims of World War II
Willa „Orlęta” na ulicy Gąsiorowskiego w Piwnicznej • „Orlęta” villa at Gąsiorowskiego street in Piwniczna

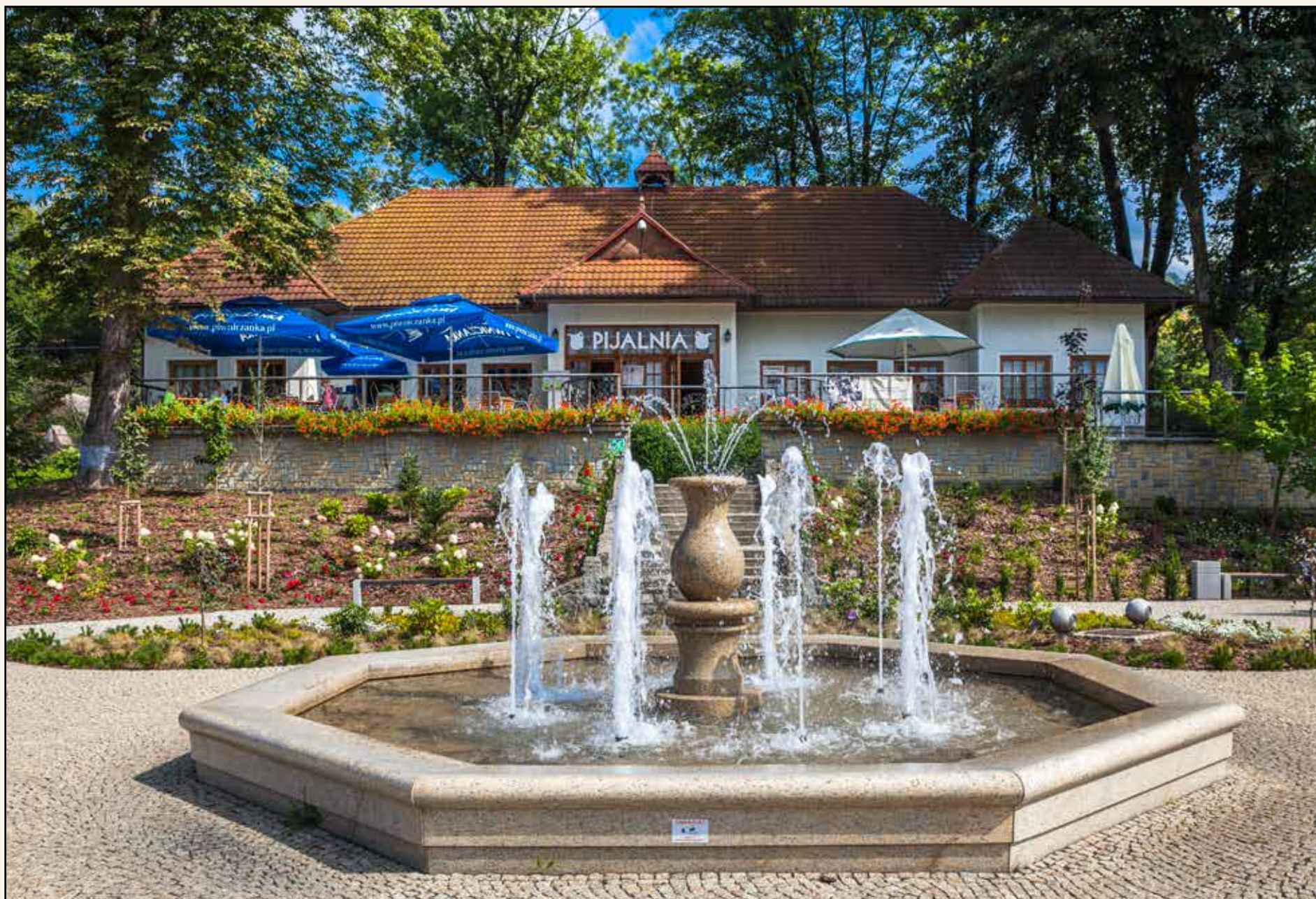

*Iluminowany most łukowy • Illuminated arch bridge
Łódź flisacka na bystrzach Popradu • Rafter's boat on the Poprad waters
Rzeka Poprad daje wiele możliwości aktywności sportowej •
The Poprad provides many possibilities of sports activities*

*Mistrzostwa Polski w SUP • Polish Championship of SUP
Urządzenia sportowo-rekreacyjne na nadpopradzkich bulwarach wraz z ciągiem spacerowym
na ulicy Kościuszki • Sports and recreational equipment on boulevards and pathway at Kościuszki Street*

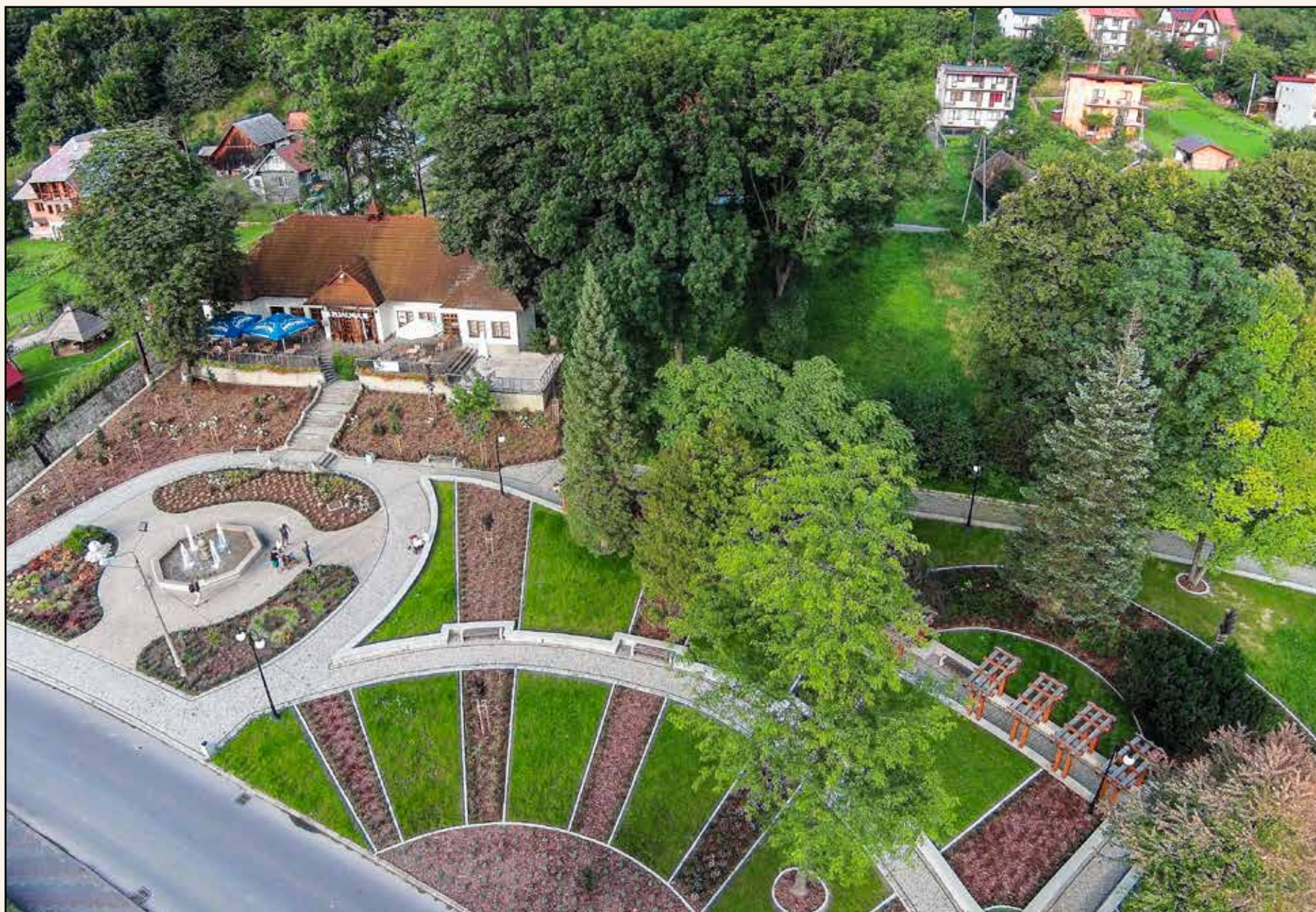

Widok na Piwniczną ze stoków Kicarza • View on Piwniczna from Kicarz slopes

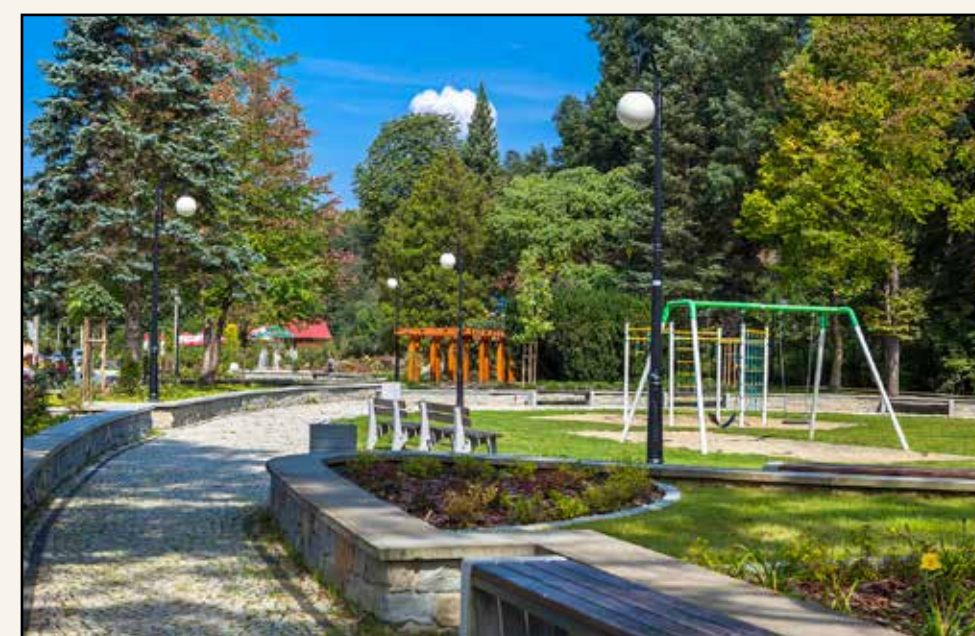
*Budynek Pijalni wód mineralnych w piwniczańskim Zdroju zbudowany w 1992 r. •
Mineral water pump room building in Piwniczna Zdrój built in 1992*

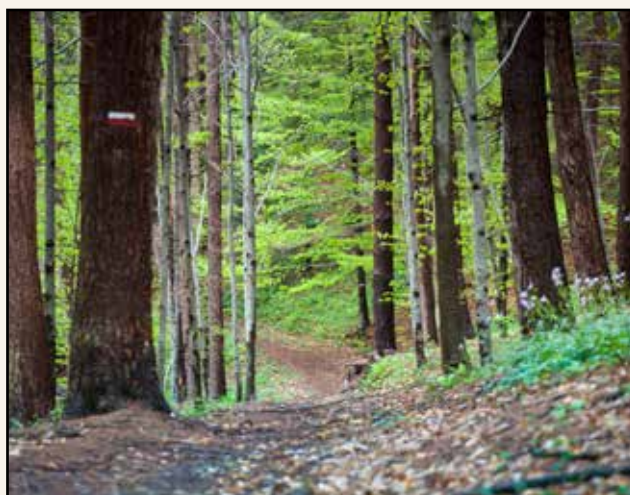
*Pijalnia II zbudowana kosztem ZBNWM w Piwnicznej •
Pump Room II was built at the expense of ZBNWM in Piwniczna*

*Pijalnia Wody Mineralnej i Park Zdrojowy z lotu ptaka •
Mineral Water Pump House and Spa Park (Park Zdrojowy) seen from bird's eye view*

*Park Zdrojowy z muszlą koncertową i urządzeniami rekreacyjno-sportowymi •
Spa Park (Park Zdrojowy) with the music pavilion and sports and recreational equipment*

Alejką w Leśnym Parku Zdrojowym • A path in the Forest Spa Park (Leśny Park Zdrojowy)
 Grill w osiedlu Czercz • Barbecue party place in Czercz
 Hotel Piwniczna SPA & Conference przy ul. Gąsiorowskiego •
 Hotel "Piwniczna SPA & Conference" at Gąsiorowskiego Street
 Nadpopradzka Sobótka. Puszczanie wianków na Popradzie •
 Floating the wreaths during celebration of "Nadpopradzkie Sobótki"

Piwniczna Łopata z nowo oddanym mostem i halą sportową • Łopata with a new bridge and sports hall
 Skalna perć w Parku Węgielnik-Skałki • „Skalna perć” (a path in rocks) in the Węgielnik-Skałki Park

Bulwary nadpopradzkie przy ulicy Gąsiorowskiego • Bolevourds along the Poprad at Gąsiorowskiego Street

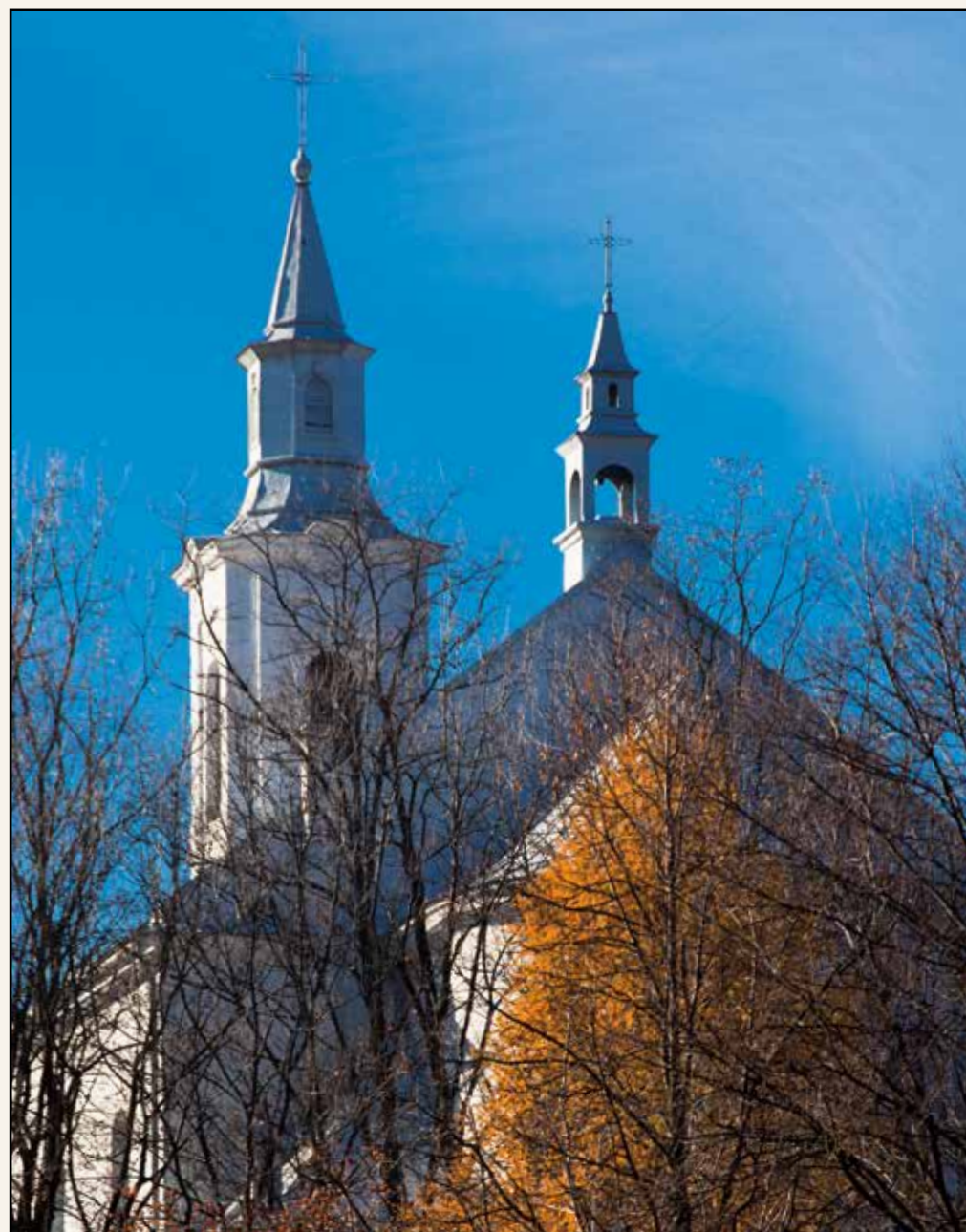
Park Węgielnik-Skałki: aranżacja historyczna okopy, urządzenia sportowo-rekreacyjne z grillowiskiem, platforma widokowa • The Węgielnik-Skałki Park: historic arrangements of foxholes, sports and recreational equipment with place for barbeque, an observation tower

Wieża widokowa na Brzanówkach • The observation tower on Brzanówki
Grillowanie na Śmigowskim w ramach cyklicznej imprezy poezji i muzyki Karpat „Wrzosowisko” •
Barbeque party on Śmigowski in the frame of a regular poetry contest „Wrzosowiska”
Kąpielisko „Radwanów” pod Bystrą Górą • Swimming centre „Radwanów” near Bystra Góra

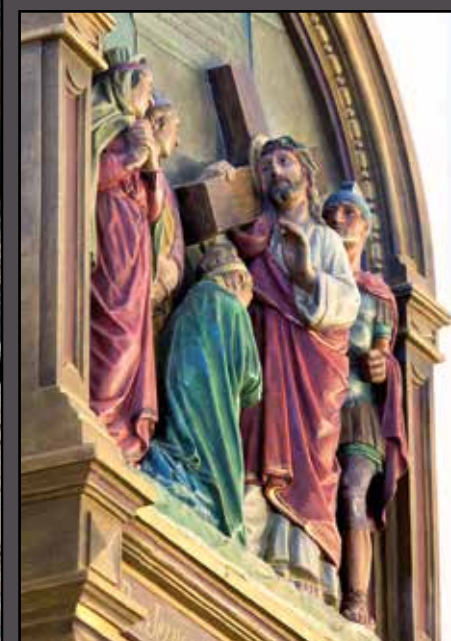

*Most łukowy łączący centrum Piwnicznej ze Zdrojem •
Arch bridge connecting the Piwniczna centre with Zdrój*

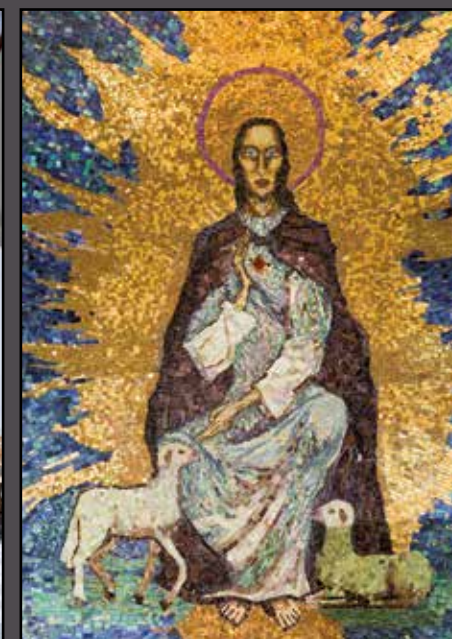
*Kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny •
Nativity of the Blessed Virgin Mary parish church
Skate park i boisko wielofunkcyjne przy nadpopradzkich bulwarach •
Skate park and multifunctional sports ground near the boulevards*

Widok na rzekę Poprad i piwniczańską świątynię •
View of the Poprad river and Piwniczna temple

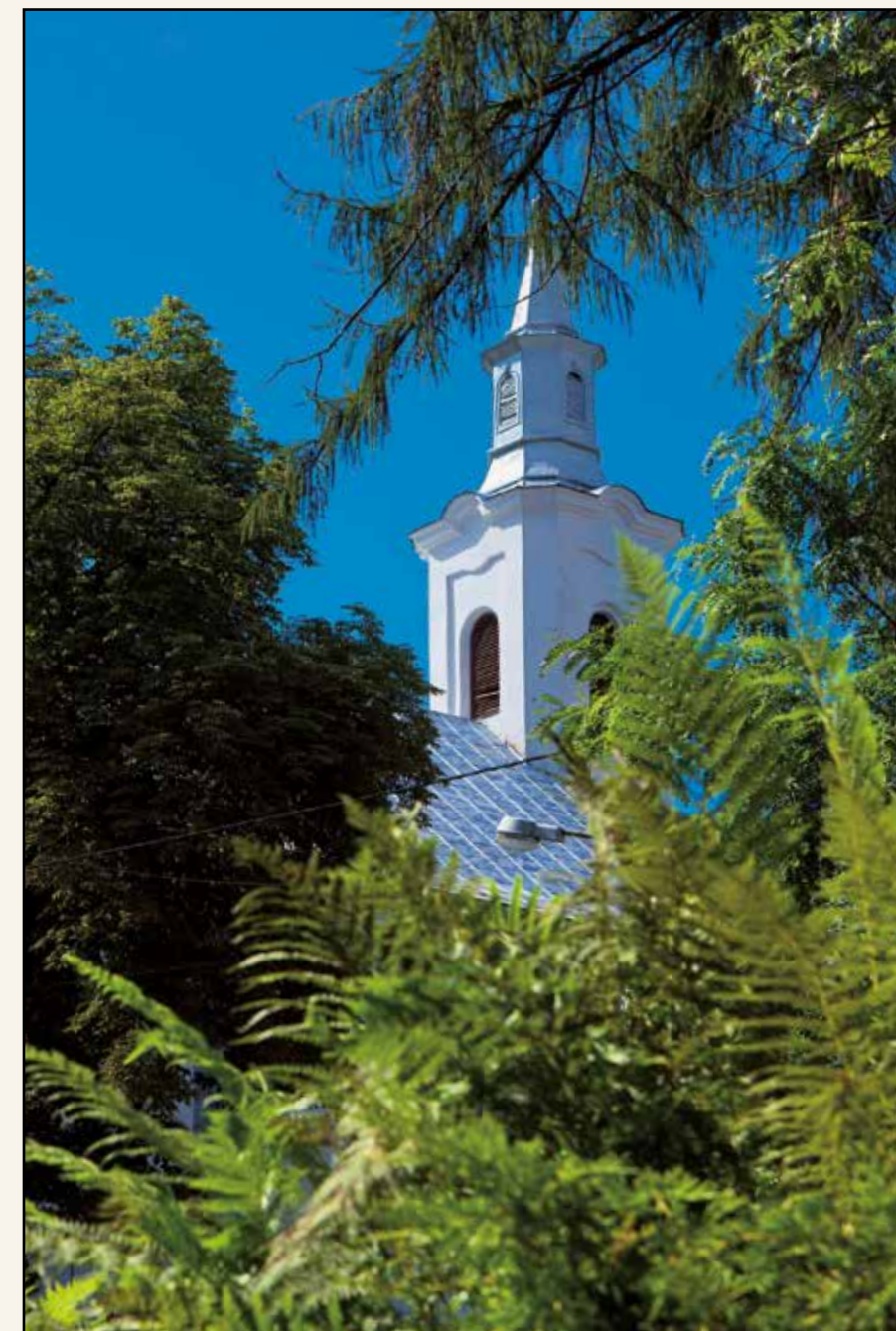
Krucyfiks z nawy bocznej • Crucifix from an aisle
14 stacji drogi krzyżowej z terakoty sprowadzono do parafii w 1911 r. od Józefa Müllera z Monachium •
14 Stations of the Cross made of terracotta brought to the parish in 1911 from Joseph Müller from Munich
Wnętrze kościoła ze sklepieniami żaglowymi • Interior of the church with sail vault
Mozaika „Dobry Pasterz” wykonana przez Marię Hiszpańską-Neumann •
„Good Shepherd” mosaic by Maria Hiszpańska-Neumann
Prezbiterium • Presbytery

Pomnik św. Jana Pawła II dłuta piwniczańskiego rzeźbiarza Dominika Kotarby •
Monument of St. John Paul II made by a sculptor from Piwniczna - Dominik Kotarba
Wieża kościoła • Church tower

Koncert na 100 mandolin w piwniczańskiej świątyni • The 100 mandolins in a temple of Piwniczna

Centrum Piwnicznej nocą • Piwniczna centre at night

Figura św. Floriana w wieży cysterny • Figure of St. Florian in the tank tower
 Charakterystyczna stara zabudowa miasta na ulicy Kazimierza Wielkiego •
 Characteristic old buildings of the city at Kazimierz Wielki street
 Grób partyzancki na Starym Cmentarzu • Partisan tomb in the Old Cemetery
 Piwniczna Rynek z budynkiem ratusza • Piwniczna Market with the Town Hall

Zabytkowa cysterna-studnia w Rynku z wizerunkiem założyciela miasta Kazimierza Wielkiego •
 Historic tank-well in the Market with the image of the town's founder - Casimir III the Great

*Ulica Kolejowa • Kolejowa street
Widok na osiedle Uwrocie • View of the Uwrocie estate
Rynek w jesiennej szacie • Market in the autumn garment*

*Most wiszący. Łączy Hanuszów z drogą Nowy Sącz - Muszyna •
Suspension bridge. It connects Hanuszów with the road Nowy Sącz - Muszyna*

*Ulica Ogrodowa w śniegu • Ogrodowa street in the snow
Widok na domy przy ul. Ogrodowej i kościół • View of the houses at Ogrodowa street and the church
Przykład góralskiej architektury na osiedlu Wilcze Doły •
An example of highland architecture on the Wilcze Doły estate
Kirkut żydowski nad Popradem • Jewish cemetery on the Poprad river*

Panorama okolic Piwnicznej spod szczytu Niemcowej

Panorama of Piwniczna vicinity from the summit of Niemcowa

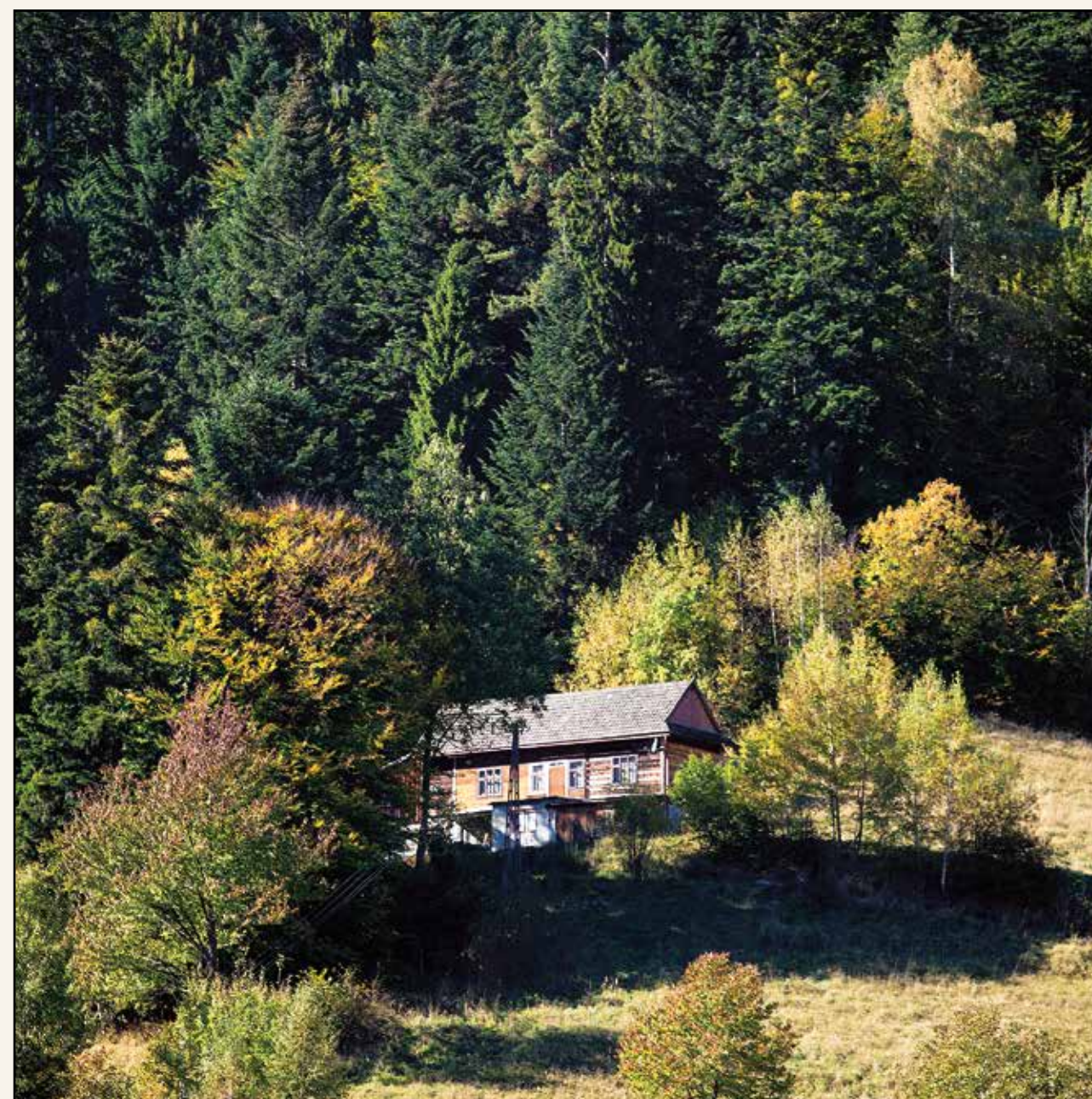
Fragment góralskich zabudowań pod Niemcową • Part of highland buildings under Niemcowa
Kapliczka na Polanie • Shrine on the Clearing

Widok ze szczytu Niemcowej • View from the summit of Niemcowa

Widok z Magur na centrum Kosarzysk • View from Magura on the Kosarzysko centre
Ośrodek „Smrek” na Szerokiej • „Smrek” resort on Szeroka

Plac zabaw przy szkole w Kosarzyskach • Playground at a school in Kosarzyska
Dom góralski nad Żeniowską • Highland house on Żeniowska

*Panorama z Błankowej • Panorama from Błankowa
Panorama z Werbówek • Panorama from Werbówki*

Górska chata na Czerteżu. Dach pokryty coraz rzadziej spotykanym gontem

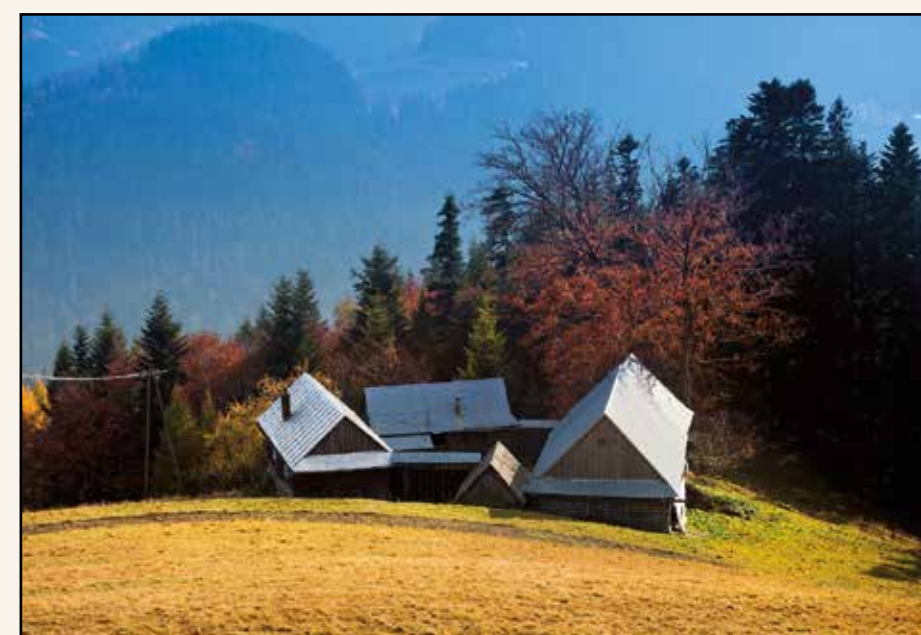
Highlander cottage on Czerteż. Roof covered with shingles less and less often encountered

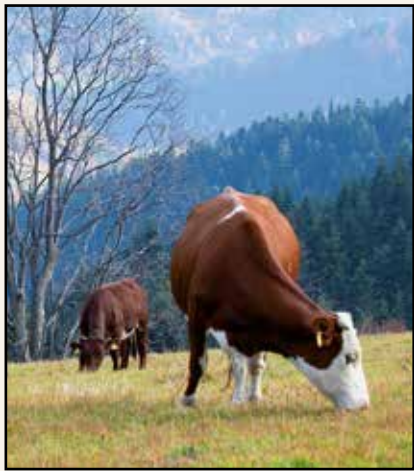

Jesień na Podbukowcu • Autumn in Podbukowiec

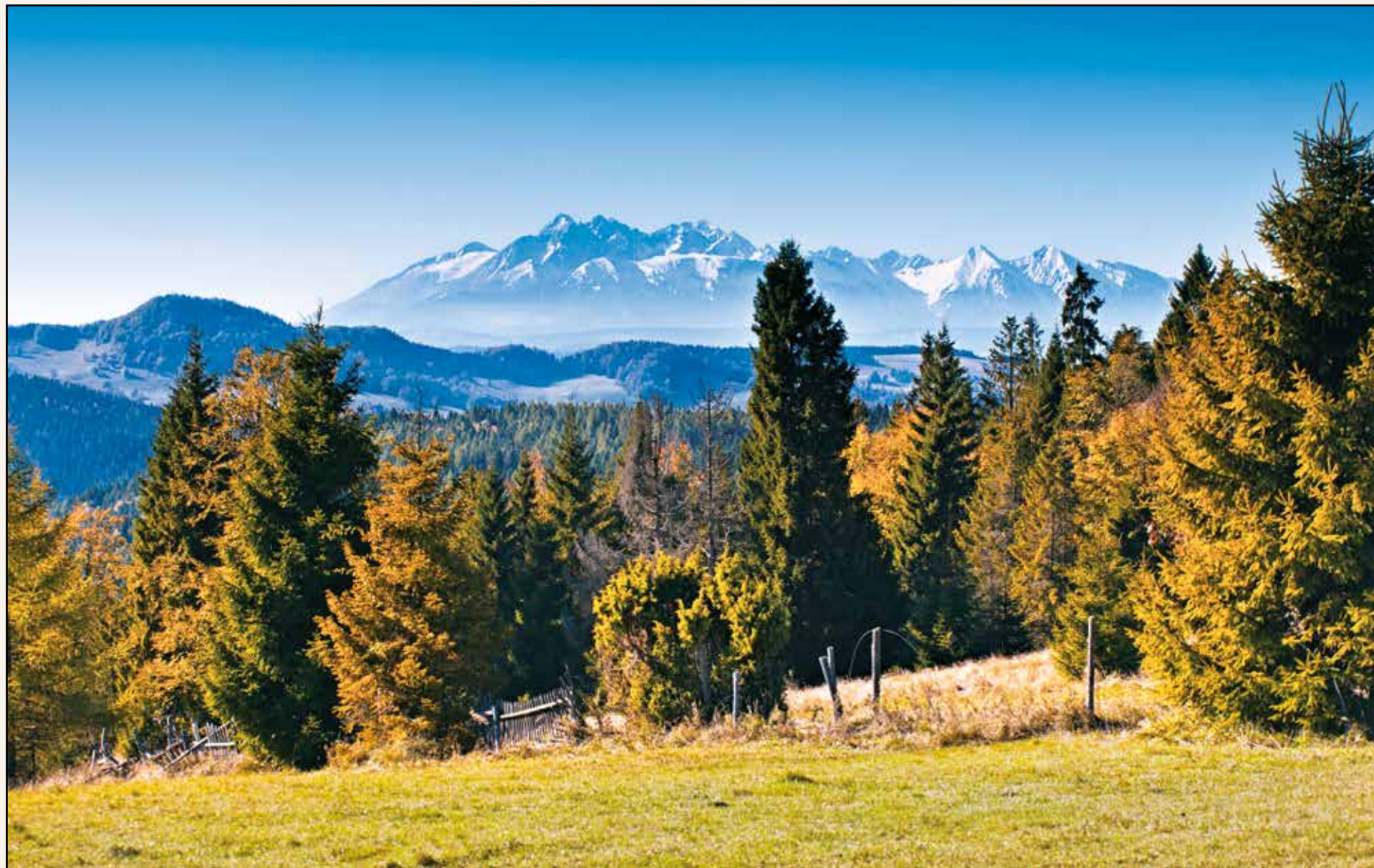
*Jeleń karpacki • Carpathian deer
Przysiółek Bitne nad Kosarzyskami • Bitne hamlet over Kosarzyska*

*Szczyt Niemcowej dominujący nad osiedlem Podbukowiec •
Summit of Niemcowa dominating over the Podbukowiec estate*

Na Podbukowcu • On Podbukowiec

Widoki na Tatry z okolic Obidzy • Views of the Tatra Mountains from near Obidza

Narciarze na trasie rekreacyjnej na Obidzy • Skiers on the recreational route in Obidza
 Wieża widokowa na Eliaszkówce • An observation tower on Eliaszkówka
 Start narciarzy do Biegu Popradzkiego na Czerwonych Młakach •
 Skiers during start of a running competition on Czerwone Młaki

Zima w Beskidzie Śląskim. Widok z Zaczerczyka na Pasma Jaworzyny

Winter in the Beskid Śląski. View from Zaczerczyk on the Jaworzyna Range

Zima na Piwówarówce • Winter in Piwówarówka
 Widok na Więckówkę • View of Więckówka
 Panorama z Piwówarówki • Panorama from Piwówarówka
 Zimowy widok z Łyskowej • Winter view from Łyskowa

Górska zabudowa i kaplica na Piwówarówce • Highland buildings and a chapel on Piwówarówka
 Widok z Łazów na Parchowatkę • View from Łazy on Parchowatka

Morze mgieł nad Piwniczną • Sea of mists over Piwniczna

Widok na Pasma Radziejowej z Jarzębaków •
View of the Radziejowa Range from Jarzębaki

Chatupa na Jarzębackich Ształasach • Peasant cottage on Ształy Jarzębackie
Grota - kaplica na Jaworzynie Kokuszczańskej • Cave - shrine on Jaworzyna Kokuszczańska
Świetlica Kulturalno-Turystyczna w Łomnicy-Zdroju • Cultural and Tourist Centre in Łomnica-Zdrój
Wschodzące słońce nad Doliną Łomniczanki • Rising sun over the Łomniczanka Valley

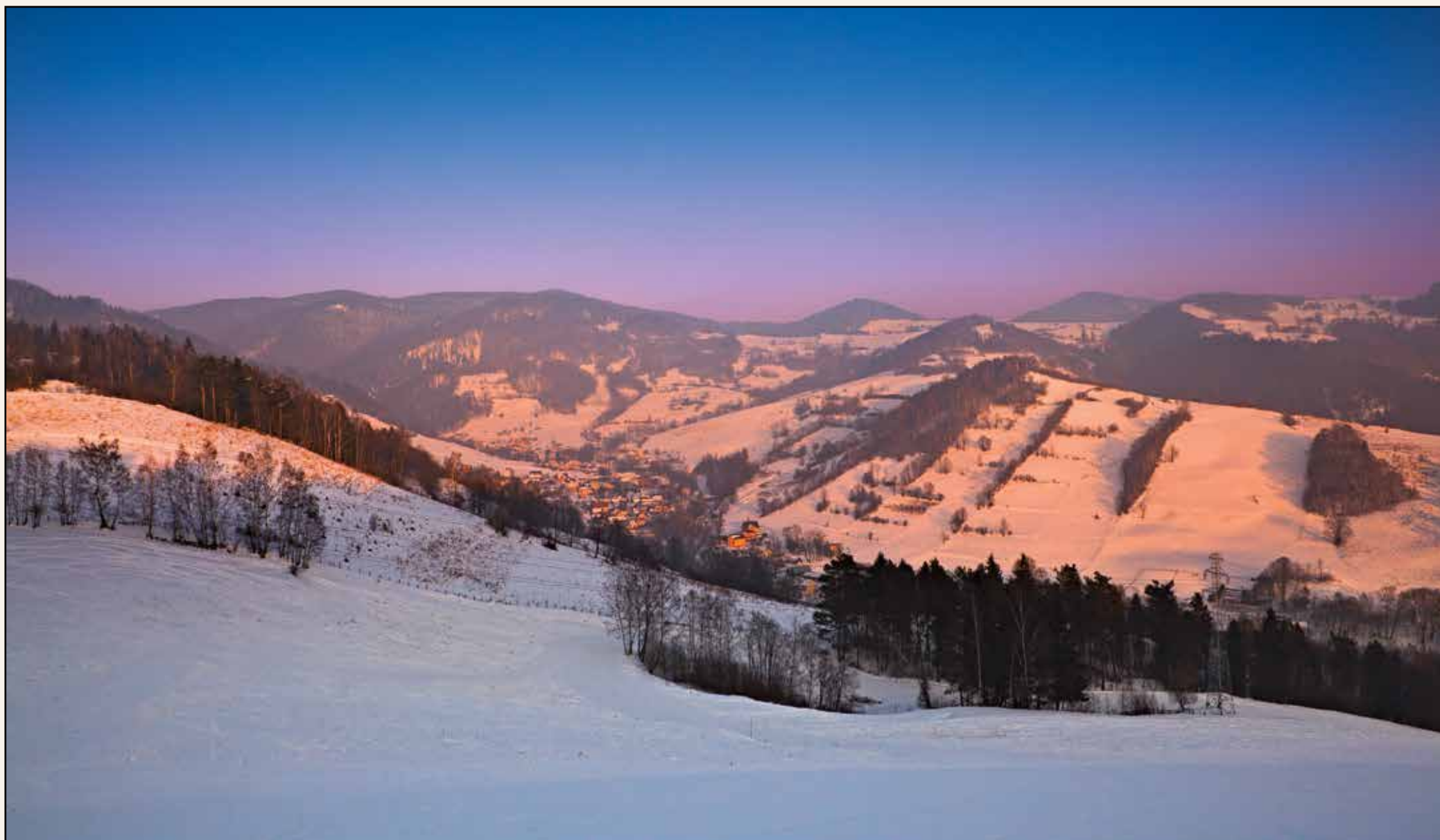

Mgły w dolinie Jaworzynki • Mists in the Jaworzynka valley

*Górski przysiółek Na Młakach nad Kokuszką • Mountain hamlet over Kokuszka
Zaprzęg konny w Kokuszcze • Horse team in Kokuszka*

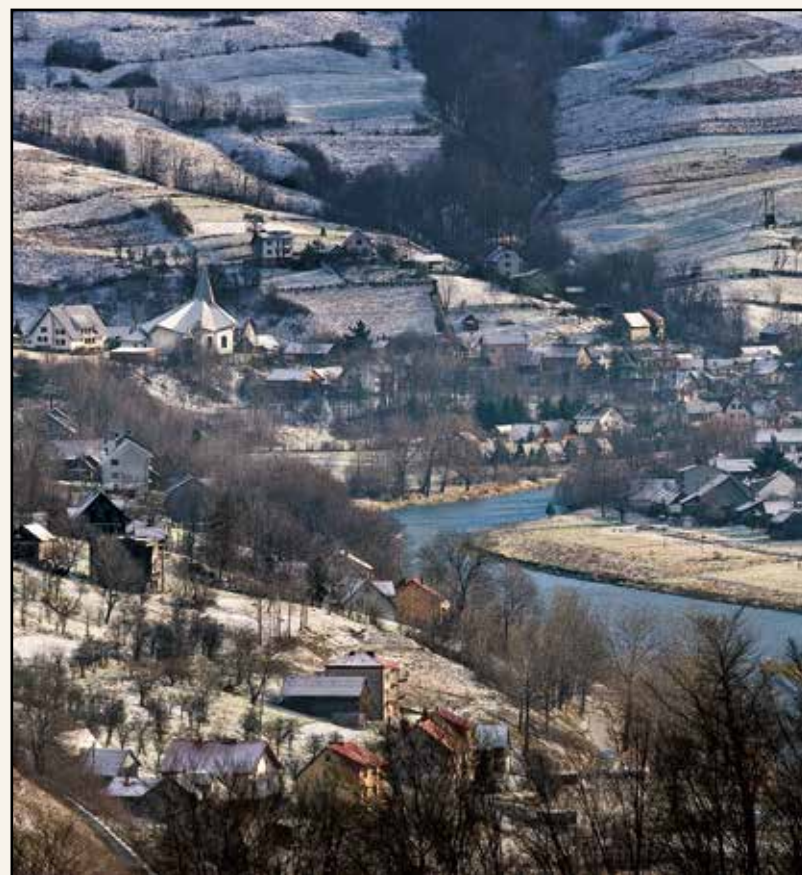

Kokuszka w dolinie Jaworzynki •
Kokuszka in the Jaworzynka valley

Zabytkowa góralska chata • Historic highland cottage
Plac zabaw w Kokuszcze • Playground in Kokuszka
Stacja narciarska w Kokuszcze • Ski resort in Kokoszka

*Rzeka Poprad pod Witkowskim • Poprad river under the Witkowskie estate
Park św. Kingi w Głębokiem z figurą patronki • Park of St. Kinga in Głębokiem with a monument of the saint patron
Widok na Głębokie i Młodów oraz Suchą Strugę • View of Głębokie, Młodów and Sucha Struga*

Widok z Bziniaków na Głębokie i dolinę Popradu • View from Bziniaki on Głębokie and the Poprad valley

Widok na Kicarz i Łomnicę-Zdrój z drogi na Króle w Łomnicy

View of Kicarz and Łomnica-Zdrój from the road to Króle in Łomnica

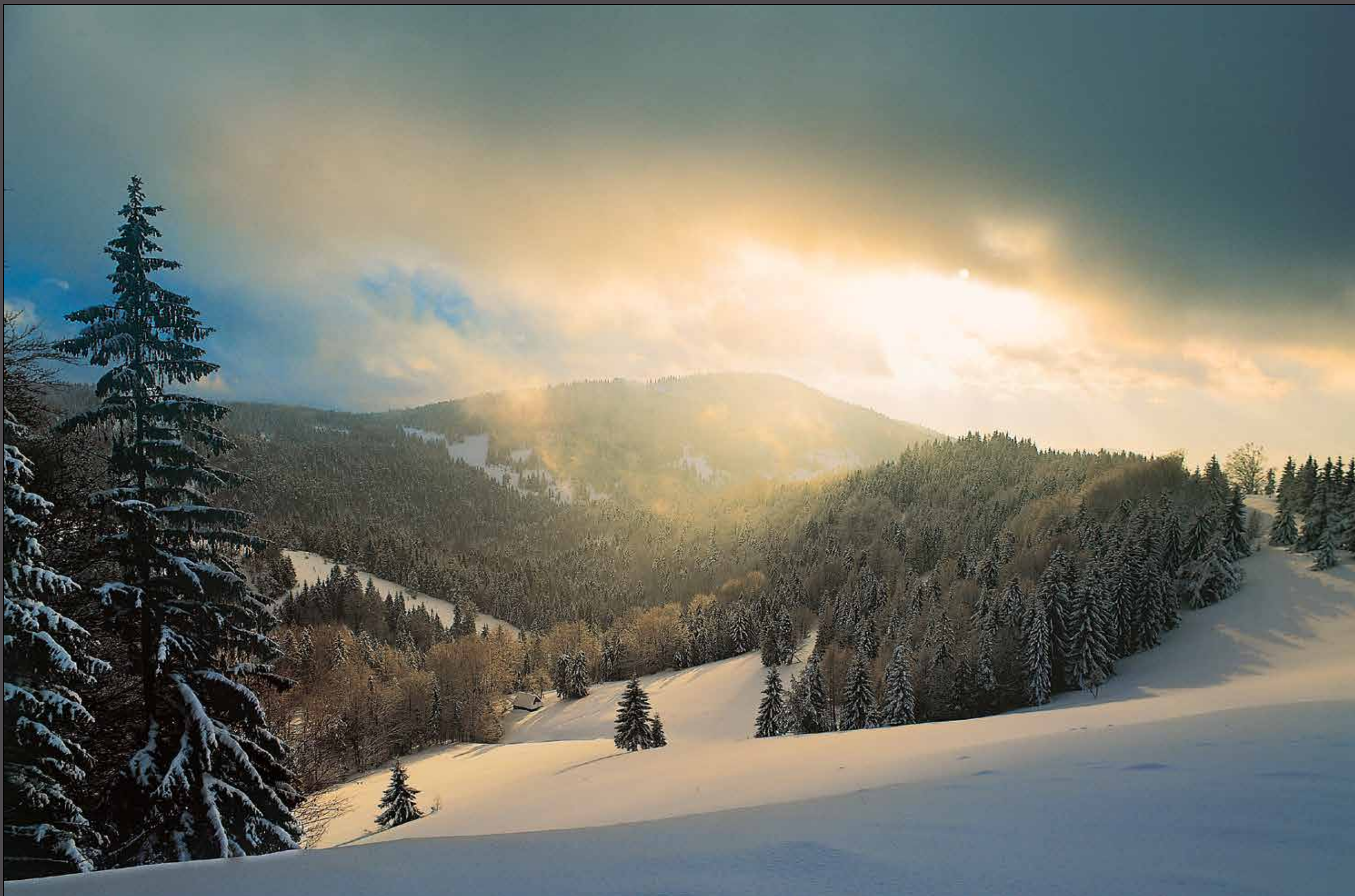
Wodospady na potoku Łomniczanka w Łomnicy • Waterfalls on the Łomniczanka stream in Łomnica

Widok spod Parchowatki na pola na Królach, w głębi Tatry •
View from under Parchowatka on the fields on Króle, Tatra Mountains in the depth

Szczyt Granicy nad Łomnicą w szadzi („sydelinie”) • Summit of Granica over Łomnica in rime frost
Kapliczka przy drodze na Króle nad Łomnicą • Shrine at the road to Króle over Łomnica
Budowa mostu granicznego łączącego piwniczańskie Zagrody z Mniszkiem na Słowacji •
Construction of a border bridge connecting Zagrody with Mniszek on Slovakia

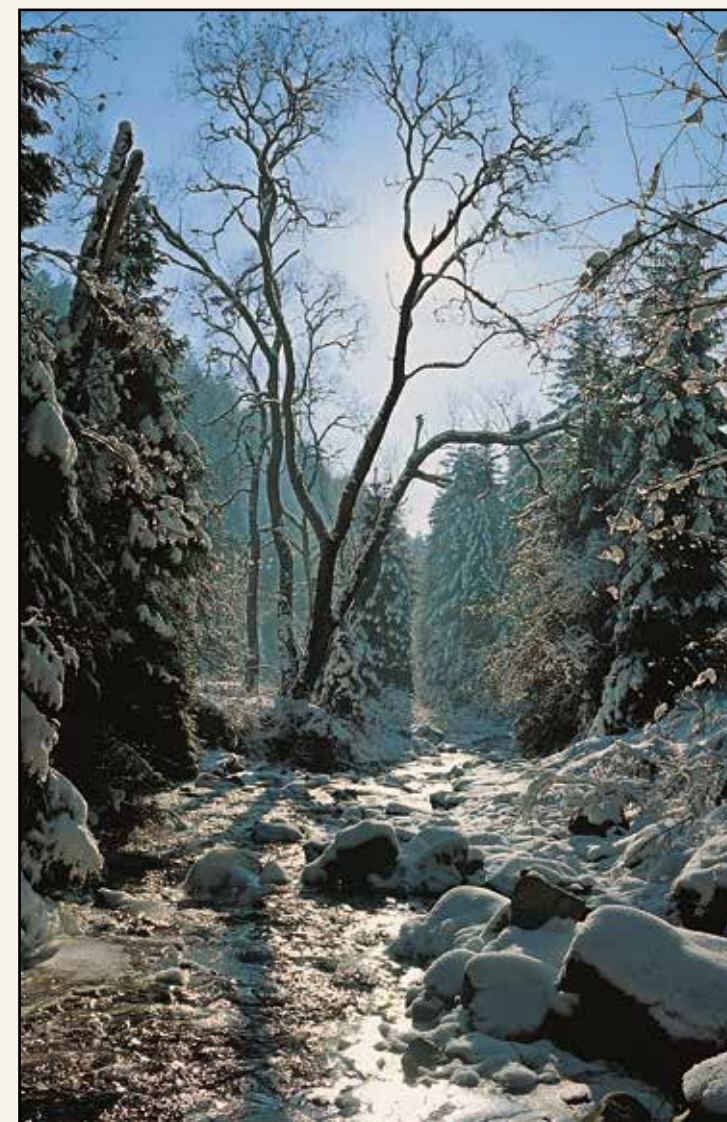
Parchowatka (1004 m n.p.m.) w promieniach zachodzącego słońca

Parchowatka (1004 m a.s.l.) at sunset

Widok z Wyżnych Młak na dolinę Wierchomlanki •
View from Wyżne Młaki on the Wierchomlanka valley

Malownicza zabudowa Wierchomli Wielkiej •
Picturesque buildings of Wierchomla Wielka
Wnętrze kościoła (cerkwi) z ikonostasem z drugiej połowy XIX w. •
Interior of the church (the Orthodox church) with iconostasis from the second half of the 19th century
Kościół - dawna cerkiew greckokatolicka z 1821 r. •
Church - a former Greek-Catholic church of 1821
Barokowo-klasycystyczna polichromia figuralna z kościoła w Wierchomli •
Baroque and Classical figural polychrome from the church in Wierchomla
Ikona św. Michała Archanioła - patrona kościoła •
Icon of St. Michael the Archangel - patron of the church

Mgły w dolinie Wierchomlanki • Mists in the Wierchomlanka valley

*Potok Potasznia • Potasznia stream
Schronisko górskie Bacówka nad Wierchomlą • Mountain hostel „Bacówka nad Wierchomlą”*

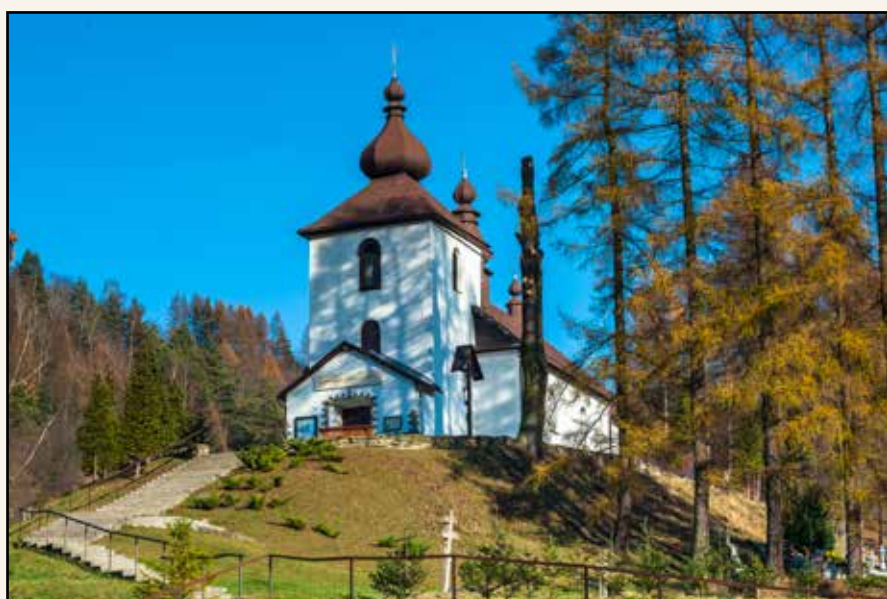
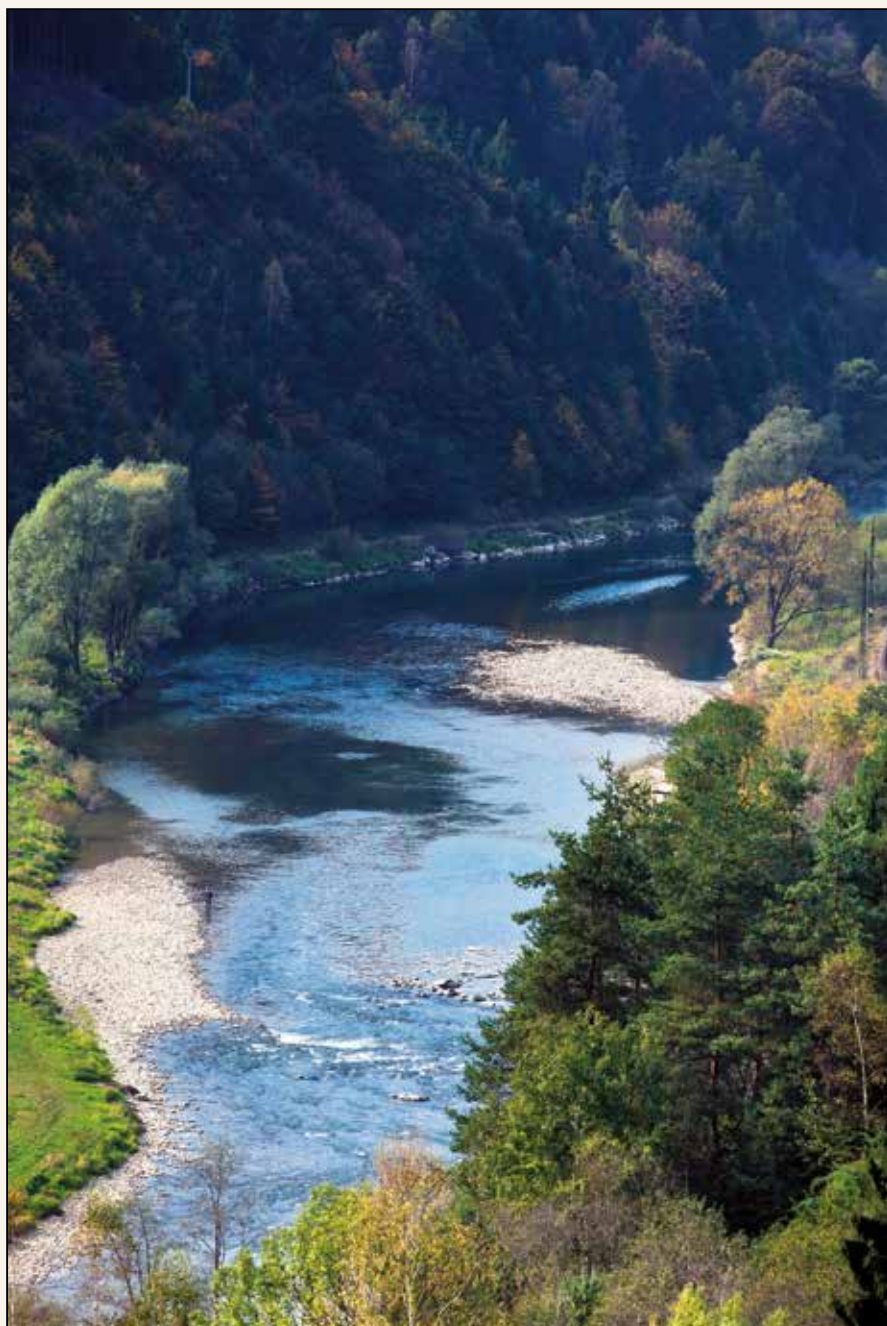

Stacja narciarska w Wierchomla Małej •
Ski resort in Wierchomla Mała

Rzeka Poprad w okolicach ujścia potoku Wierchomlanka do Popradu •
Poprad river near the mouth of the Wierchomlanka stream to Poprad
Widok na szczyt Pustej Wielkiej (1061 m n.p.m.) •
View of the summit of Pusta Wielka (1061 m a.s.l.)

*Poprad w okolicach Zubrzyka • Poprad near Zubrzyk
Kościół w Zubrzyku - dawna cerkiew greckokatolicka •
A Church in Zubrzyk - former Greek-Orthodox Church*

*Widok z Wierchu (605 m n.p.m.) na Zubrzyk •
View from Wierch (605 m a.s.l.) on Zubrzyk
Świetlica wiejska w Zubrzyku • Rural community centre in Zubrzyk*

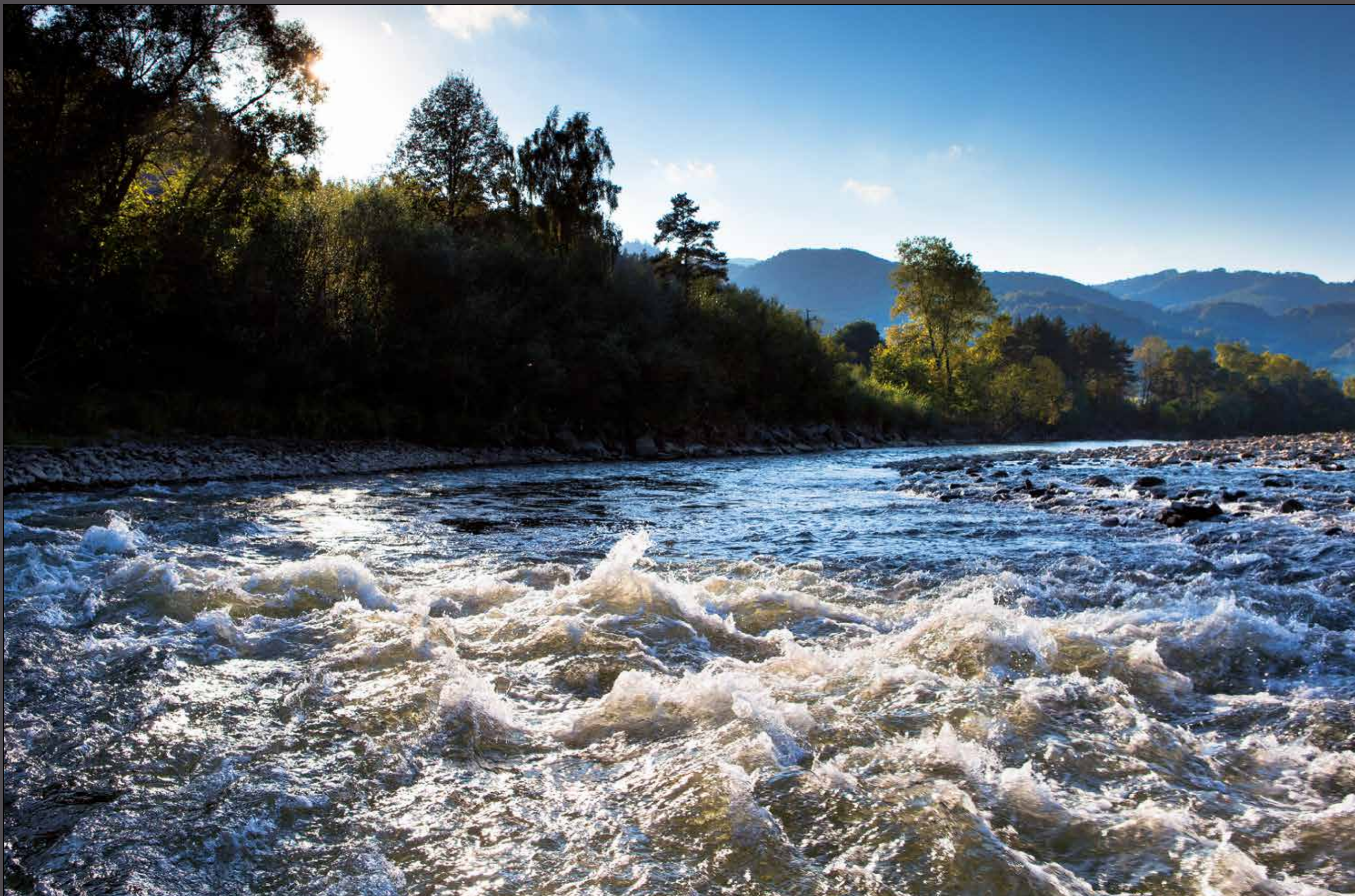
Widok z Pustej Wielkiej na Tatry, Magurę Spiską, Góry Lubowelskie •
View from Pusta Wielka on the Tatra Mountains, Spiš Magura, Lubovnianska vrchovina
Droga na osiedlu Podbukowiec • Road on the Podbukowiec estate

Kopy siana w Łomnicy • Stacks of hay in Łomnica

Góra Kiczka otulona porannymi mgłami • Kiczka Mountain wrapped in the morning mist

Bystrza na rzece Poprad blisko Nakła w Piwnicznej • Riffle on the Poprad river near Nakło in Piwniczna

Zabudowa osiedla Trześniowy Groń •
Buildings of the Trześniowy Groń estate

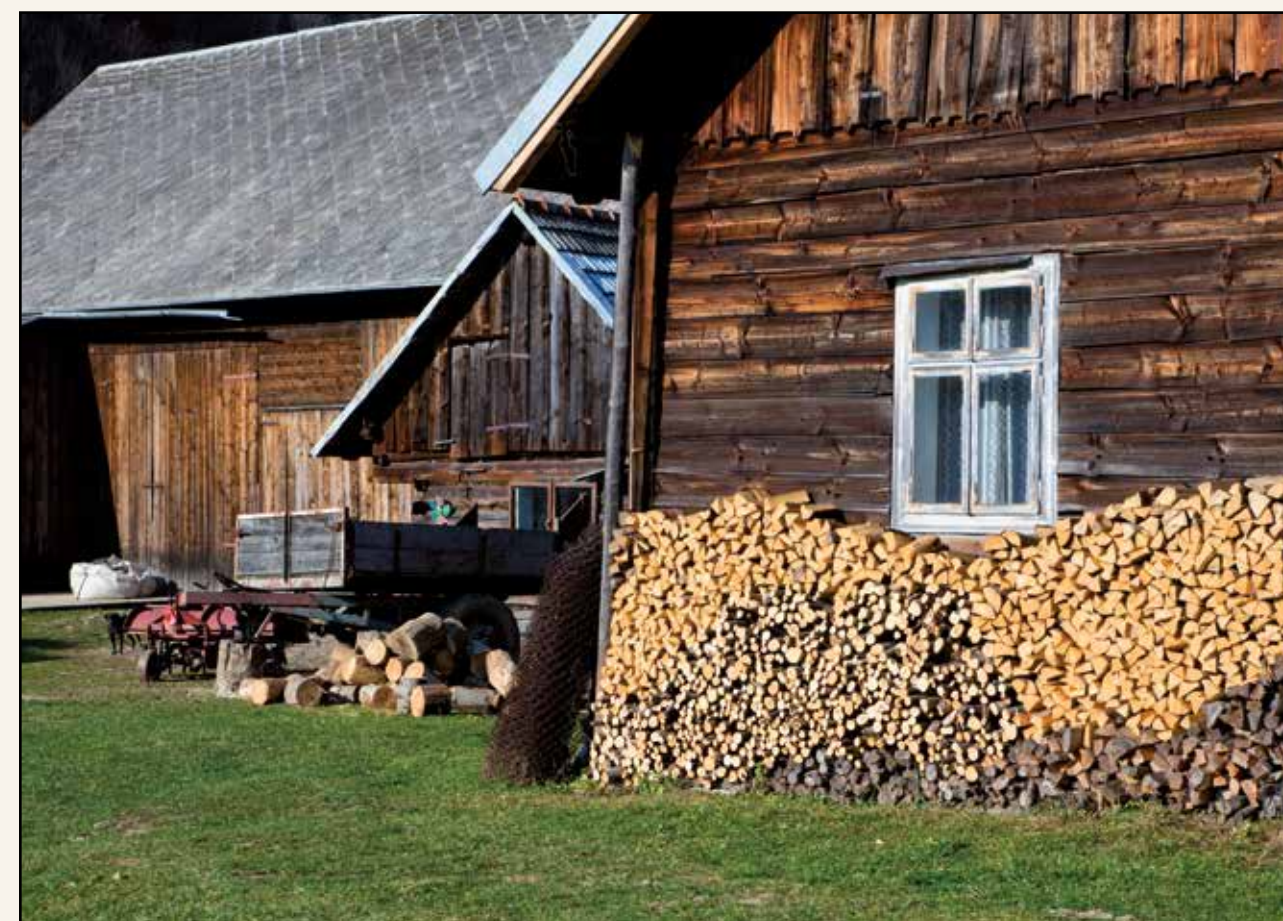
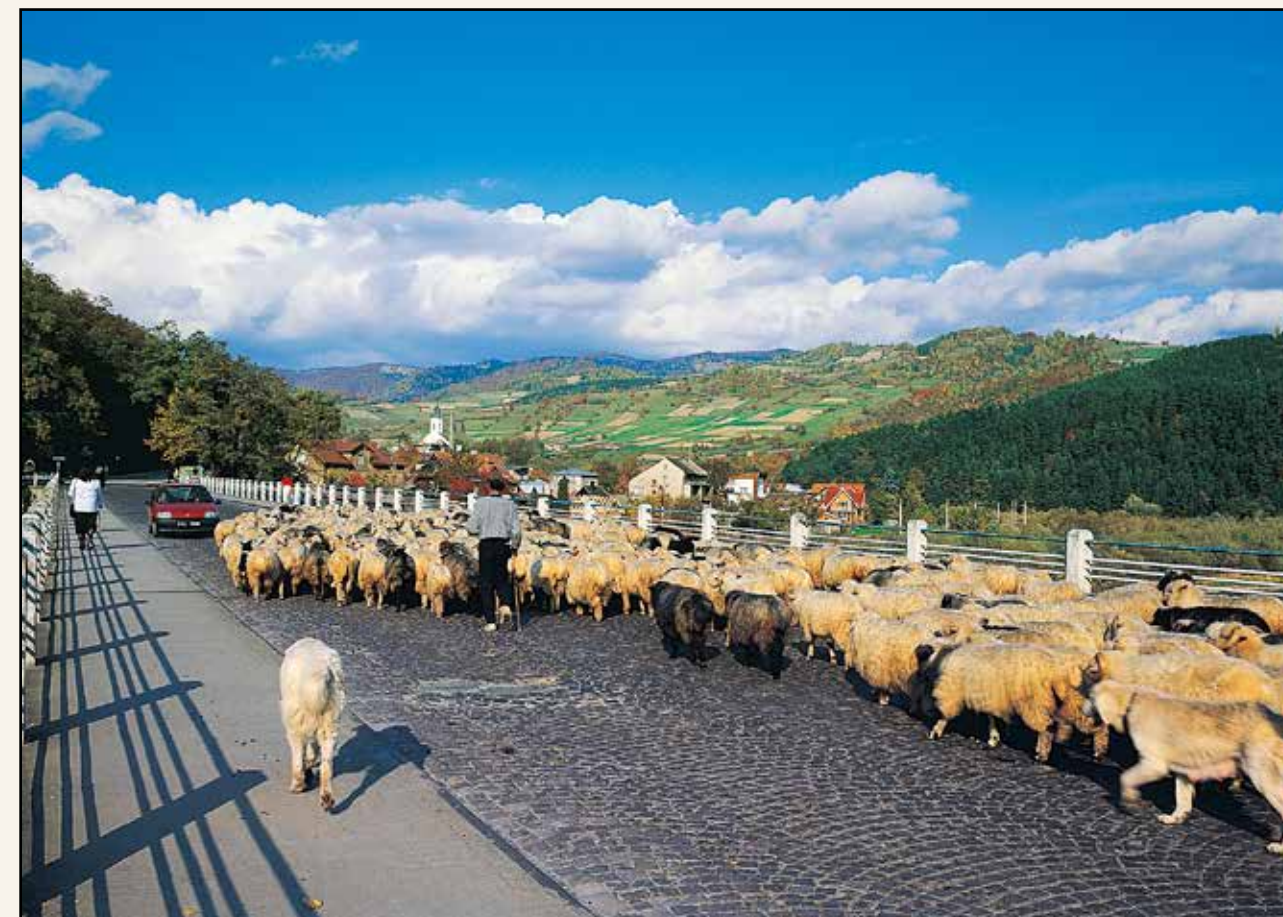

Dom góralski Pod Łysinkami nad Łomnicą • Highland house under Łysinki over Łomnica
Cichoniówka w jesiennych barwach • Cichoniówka in autumn colours
Para Czarnych Górali w strojach regionalnych •
A couple of Black Mountaineers in regional costumes

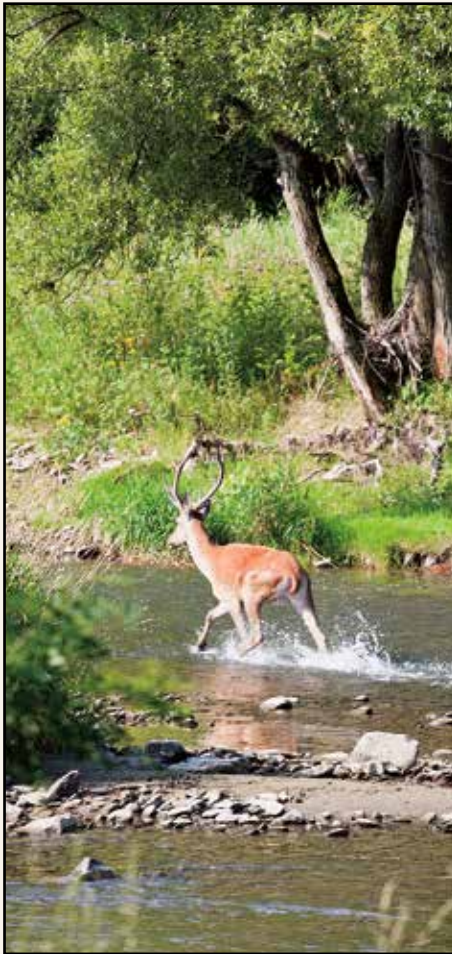

Górska zagroda w Kosarzyskach • Highland farm in Kosarzyska

Redyk na moście w Piwnicznej • Trailing of the Sheep on the bridge in Piwniczna
Drewniana architektura Łomnicy • Wooden architecture in Łomnica

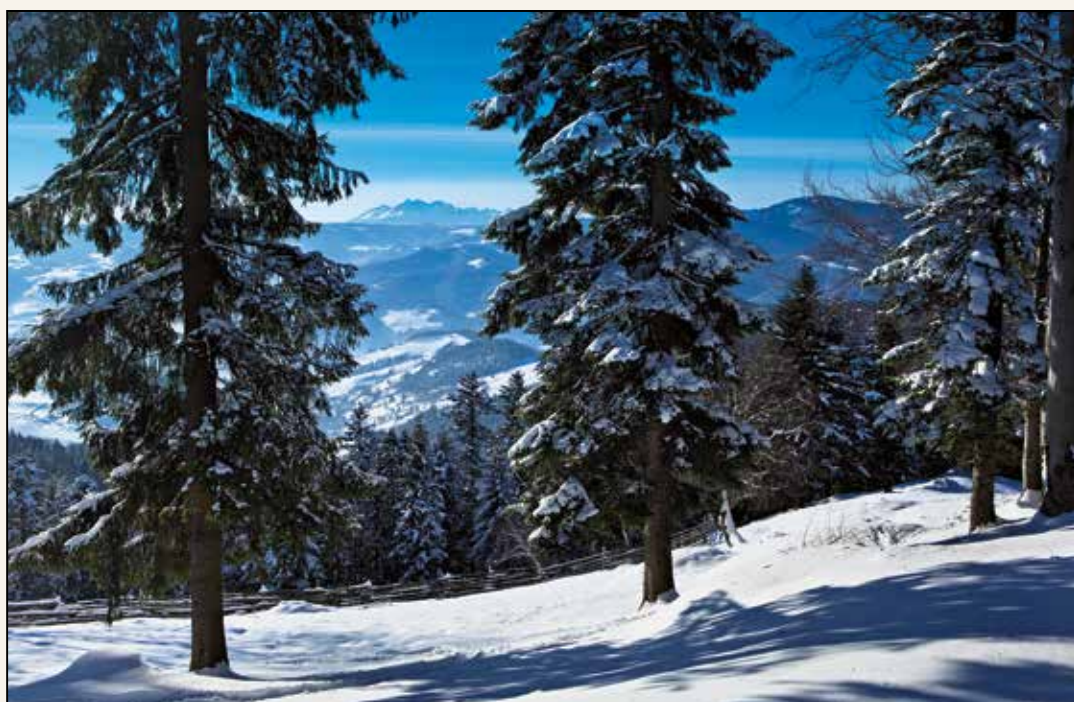

Wypas owiec na Kicarzu pod Karpatami • Grazing sheep on Kicarz under Karpaty

Zwierzęta zamieszkujące lasy Beskidu Sądeckiego: wilk, jeleń karpacki, ryś, lis, dzik •
Animals living in the forests of the Beskid Sądecki: wolf, Carpathian deer, lynx, fox, wild boar

Widok z Zabań na Zadnie Góry • View from Zabanie on the Zadnie Mountains

*Dolina Popradu w okolicach Horbka w Wierchomla •
Poprad valley near Horbek in Wierchomla*

*Jesień na Kijankach z Kicarzem w tle •
Autumn in Kijanki with Kicarz in the background
Zima na szlaku turystycznym na Pisaną Halę •
Winter on the tourist trail to the Pisana Pasture*

Wschód słońca na Podbukowcu • Sunrise at Podbukowiec

*Szron pokrywający halę pod Niemcową •
Frost covering the pasture under Niemcowa
Zima na Polanie Skotarki niedaleko Łabowskiej Hali •
Winter on the Skotarka Pasture near the Łabowska Pasture
Jesień nad Baniami • Autumn over Banie*

Widok spod szczytu Bystrej na dolinę Popradu • View from under the summit of Bystra on the Poprad valley
Zadnie Góry widziane znad Śmigowskiego • Zadnie Mountains as seen from above the Śmigowski estate

Tęcza nad doliną Łomniczanki • Rainbow over the Łomniczanka valley
Zima na Obidzy • Winter in Obidza

Kapliczka pod Niemcową, w tle widok na Pustą Wielką i Jaworzynę Krynicką

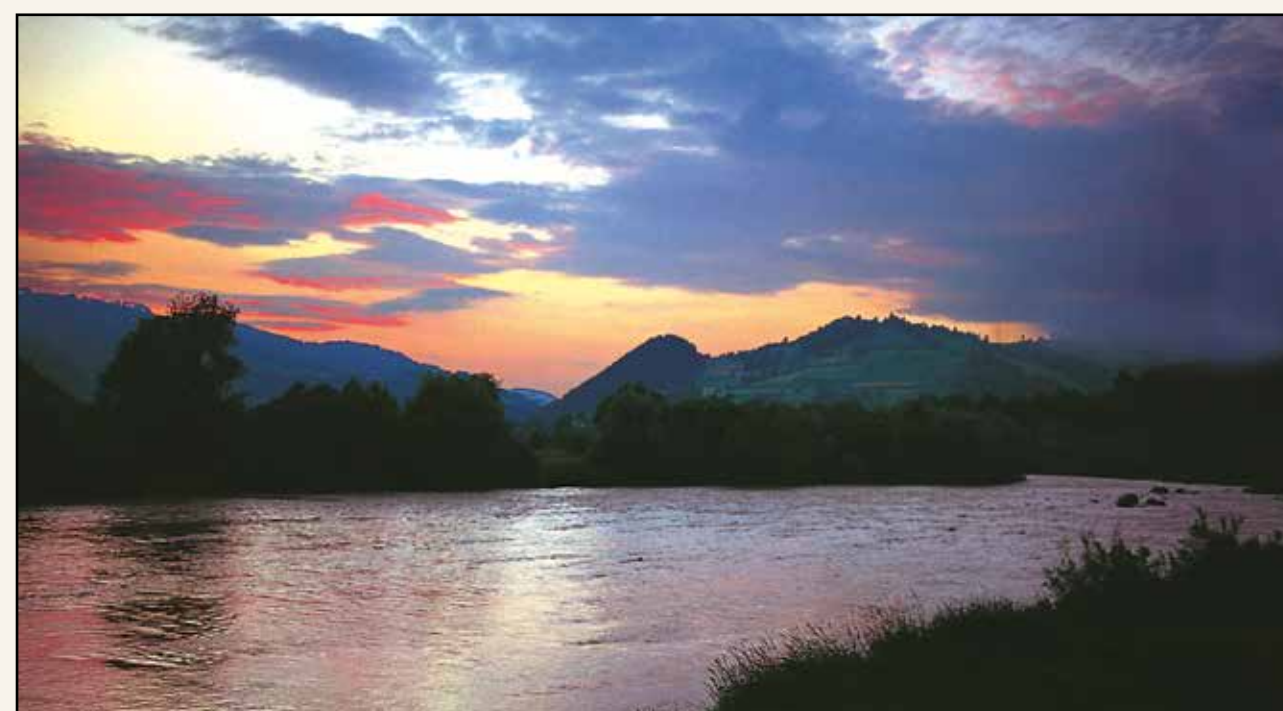
Shrine under Niemcowa, view of Pusta Wielka and Jaworzyna Krynicka in the background

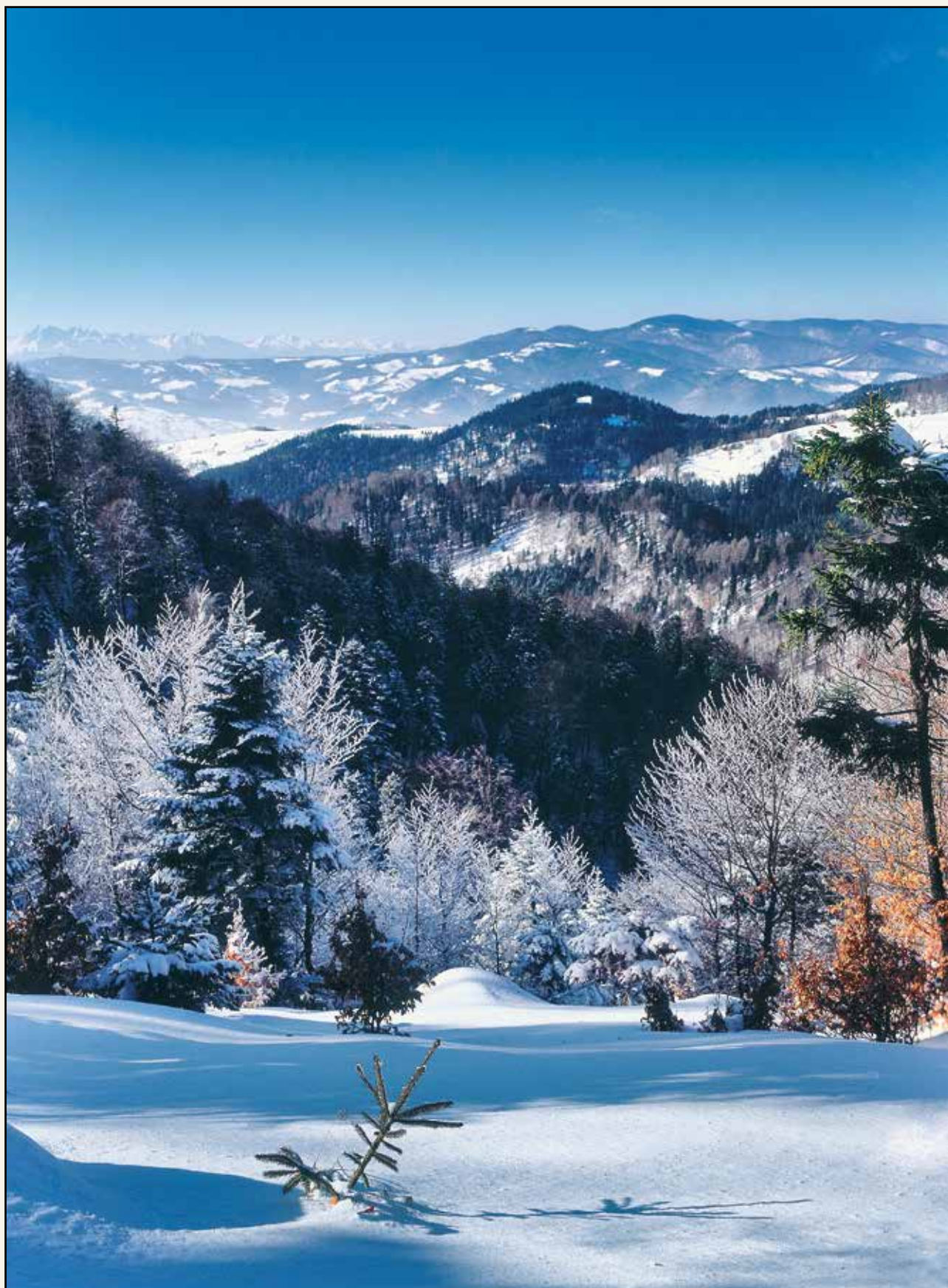

Widok z Kicarza na rzekę Poprad •
View from Kicarz on the Poprad river

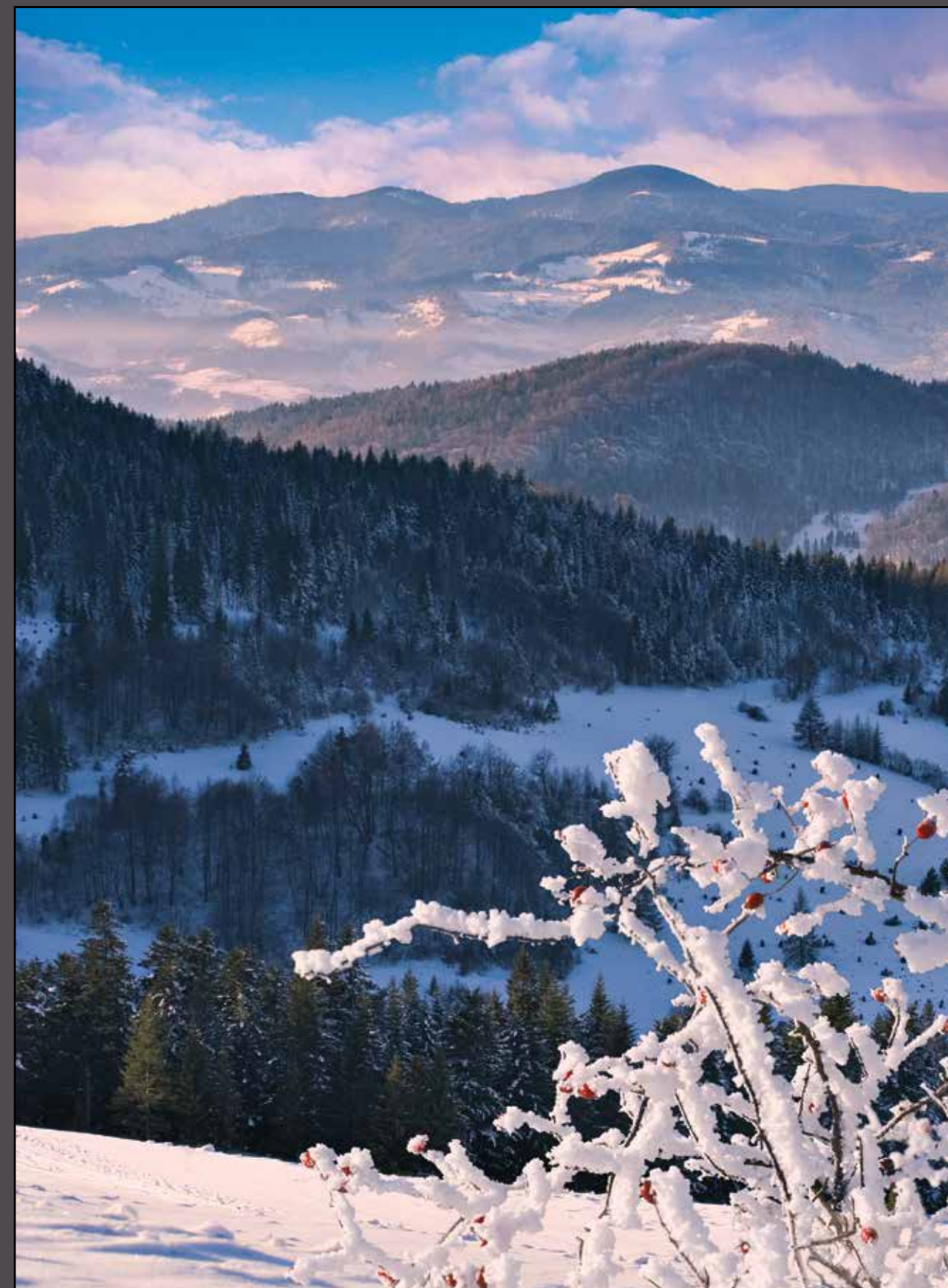

Nad Popradem o poranku i o zachodzie słońca •
On the Poprad river in the morning and at sunset

Zima na Hali Groń pod Łabowską Halą • Winter in the Groń Pasture under the Łabowska Pasture

*Widok na Radziejową i Kiczorę spod Jaworzynki nad Małą Wierchomlą •
View of Radziejowa and Kiczora from under Jaworzynka over Mała Wierchomla*

Widok na dolinę Łomniczanki z Jarzębackich Sztaśów, na horyzoncie Góry Lewockie •
View of the Łomniczanka valley from Sztaśy Jarzębackie, the Lewockie Mountains
on the horizon

Na grzbiecie Granicy nad Jarzębakami •
On the ridge of Granica over Jarzębaki

Poprad pod Kicarzem • Poprad under Kicarz
Lodospad na potoku Czercz • Ice fall on the Czercz stream

Widok na Tatry z Trześniowego Gronia • View of Tatra Mountains from Trześniowy Groń

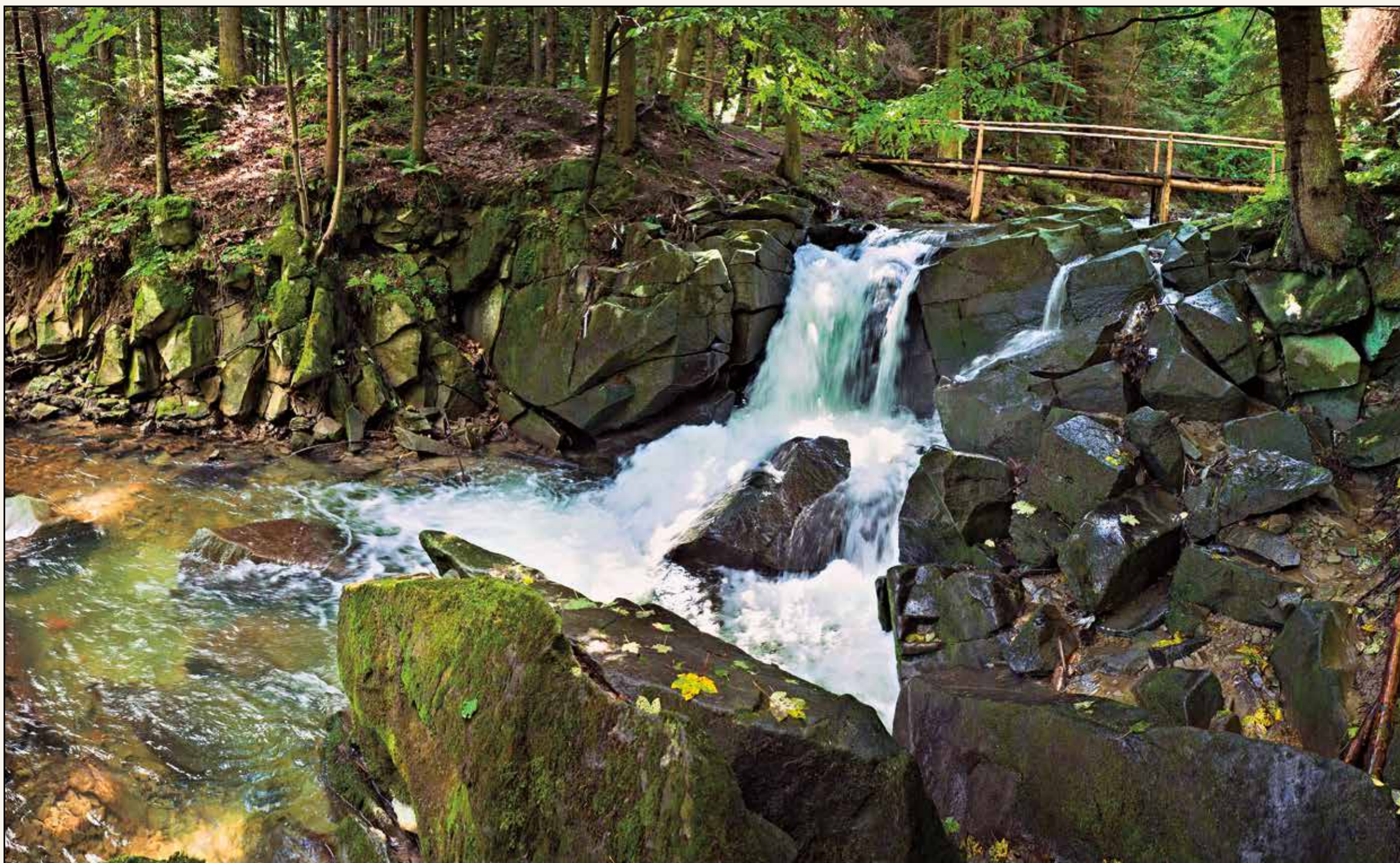
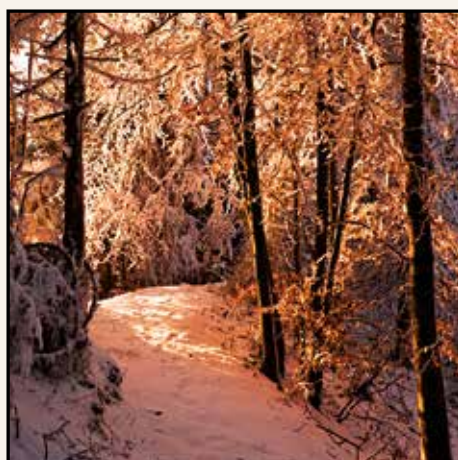
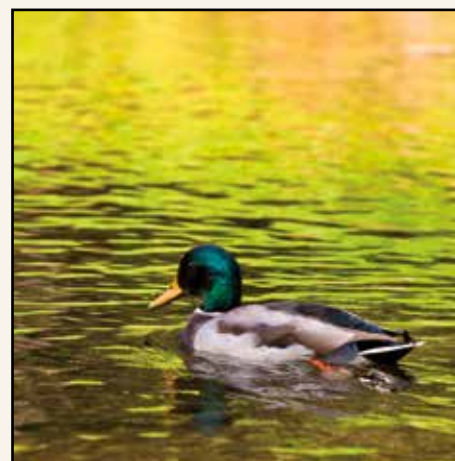
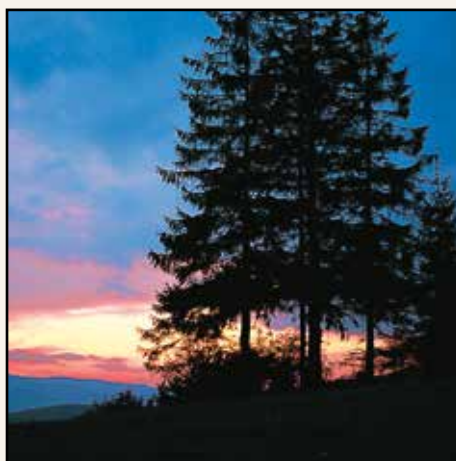

*Pasmo Jaworzyny w promieniach wschodzącego słońca, widok z Obidzy •
Jaworzyna Pasture in the rays of the rising sun, view from Obidza*

Mgły w dolinie Popradu • Mists in the Poprad valley

Widok z nad Łomnicy na masyw Eliażówki • View from above Łomnica on the Eliażówka massif

Beskidzkie kontrasty •
Contrasts of the Beskid

Foluszowy wodospad na potoku
Czercz • Waterfall in Folusz
on the Czercz stream

*Pola uprawne na Królach • Farmland on Króle
Koszar nad Majerzem • Pen over Majerze
Orka na Podbukowcu • Ploughing in Podbukowiec
Wypas owiec w Wapiennem na Łomnicy • Sheep grazing in Wapienne on Łomnica*

*Zubrzy Wierch (870 m n.p.m.) ponad Doliną Popradu •
Zubrzy Wierch (870 m a.s.l.) over the Poprad valley*

W złocie i mgłach. Jesienny poranek na Hali Skotarki nad Łomnicą

In gold and mists. Autumn morning in the Skotarka Pasture over Łomnica

Wydawca: Urząd Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój
33-350 Piwniczna Zdrój, Rynek 20
tel. 18 446 40 43
e-mail: gmina@piwniczna.pl

Informacje na temat Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój
z aktualną informacją turystyczną można znaleźć na stronie:

www.piwniczna.pl

Zdjęcia: Tadeusz Ogórek, Dariusz Łomnicki, Mariusz Sidelnikow, Barbara Paluchowa, Marian Dobosz,
Antoni Lebdowicz oraz z archiwum UMiG Piwniczna-Zdrój i archiwum MGOK
Tekst: Wanda Łomnicka-Dulak, Barbara Krężolek-Paluch (Paluchowa)
Tłumaczenie: **Berlineo** Centrum Obsługi Językowej, Małopolskie Tłumaczenia
Mapa: WiT s.c.
Korekta: Maria Lebdowiczowa
Projekt graficzny: WiT s.c.
Druk: Flexergis Sp. z o.o.

Piwniczna-Zdrój, 2015

Copyright: Agencja Wydawnicza WiT s.c.
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISBN 978-83-89580-85-6

Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Europa inwestująca w obszary wiejskie. Publikacja została opracowana na zlecenie Miasta i Gminy Piwniczna - Zdrój. Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach osi IV LIDER Działanie 4.1/4.13 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.